Nr. 89

Uudised

1904

Teisipäewal

12. (25.) oktobril

Ilmub kaks korda nädalis — teisipäewa ja reede homm.

Tellimise hind:

Aastas	postita	2	rbl.	50	kop.	—	postiga	3	rbl.	— kop.
„	„	1	„	30	„		„	1	„	60 „
„	„	—	„	70	„		„	—	„	85 „
kuus	„	—	„	25	„		„	—	„	30 „

Wäljamaale aastas 5 rbl. ja pooles aastas 2 rbl. 70 kop.

Üksik nummer 3 kop.

Esimene aastakäik.

Toimetuse ja talituse adress:
Jurjew (Tartu), Aleksandri uul. nr. 1. **„Uudised"**
ehk Wene keeli
Юрьевъ (Лифл. губ.), **Александровская № 1. „Удизедъ".**
Toimet. kõnetunnid kell 12—2 l.

Kuulutuste hind:

Petit-rea ruumi eest . . . . 5 kop.
lehe eesotsas . . . . 15 „
Adressi muutmise korral on 10 kop. kas rahas ehk markides maksta ja endine adress ning selle nummer üles anda.

Talitus on awatud l. 9 hom. kuni 7 õhtu, wäljaarwatud esmaspäew ja neljapäew, millal kontor kella 8 õhtu awatud on.

Ajaleht **Uudised** Narwas.

Petrowski platsi ääres Tjerni majas Petrowski aptegi-magasinis wõetakse **Uudiste** peale **tellimisi** ja **kuulutusi** wastu ning **müiakse üksikuid numbreid**, 15. oktobrist, s. o. 90. Uudiste numbrist peale hakates. Need lugejad, kes lehe ise ära wiiwad ja niisama ka teised Uudiste peale tellimiste wastuwõtjad, wõiwad nüüd oma lehed minu apt.gi-magasinist kätte saada.

Uudiste talituse asemik Narwas

prowisori abi **Nikolai Waas.**

Ilmus trükist ja on raamatukauplustes saada

Koolilaste laulud

IV. ja **V. kooliaasta kihelk.** ja **ministeriumi-koolidele** kokku kogunud **M. Uniwer**, hind köidetult **15** kop. Saada üksikult ja hulgawiisi **J. Reimanni** raamatukauplusest, **Pärnus.** Ilmumisel I., II. ja III. kooliaasta, wallakoolidele, ja VI. kooliaasta kihelk.- ja ministeriumi-koolidele.

Pärnus. Minu **raamatukauplus** on nüüd **Kuninga** ja **Hommiku uul.** nurgal, Sirmanni wastu, omas majas.

Austusega **J. Reimann.**

Sõjas langenute,

meie kodumaa meeste nimed, mis kirikuõpetaja Jucum Telinis teada saanud ja siia telegrafeerinud, on Tallinna Olewiste kirikuõpetaja poolt ajalehtedele awaldamiseks saadetud.

Haawatud: Aleksander Armas Tallinnast, Kustaw Kentmann Kuusalust, Juhan Lepp Wiru-Nigulast, Karl Nortmann, Juhan Elm, Johannes Waatsep, Hinkel (Hindrik?) Weski — Jõhwist, Tiit Paawo Lüganuselt, Kustaw Jäger Iisakult, Kaarel Nebel, Toomas Eigi, August Wichmann Rakwerest, Johannes Paide Simunast, Toomas Laurison Wiru-Jaagupist, Kristjan Wanda Haljalast, Martin Nukke Koerust, Kaarel Palo, Mart Linde, Kustaw Jakobson, Mihkel Selgis, Eduard Puna, Peter Roda, Juhan Kanuska, Eduard Päärna, Kustaw Ess — Tartust, Joosep Sturm, Juhan Madel Kursist, Juhan Tehwan, Kaarel Oole Marja-Magdalenast, Kustaw Parbits Palamuselt, Mart Miller, Mart Weinberg Laiuselt, Juhan Blaufeld, Prits Pärsel Tormast, Johan Sarnek, Jüri Karden, Andres Saar Äksist, Juhan Ernsk, Kaarel Paan, August Jurs, Jaan Lammertson, Hans Teis — Kambjast, Kaarel Madel, Juhan Parts, Peeter Joosep Jeerin — Otepäält.

Kergesti haawatud: Jüri Ketner Ristilt, Paul Saal Wiru-Nigulast, Tobias Loots ja Jaak Leetberg Lüganuselt, Juhan Süder Tartust, Kristjan Möller Maarja-Magdalenast, Juhan Märtin Kambjast, Kusta Heim, Peeter Põder Kanepist (Kanapäält).

Surnud: Kroel (?) Rakwerest, Ludwig Ess, Kaarel Letemann Tartust.

See ei ole muidugi mitte täieline haawatute ja langenute nimekiri, kus meie suguwennad, kes lahingutes kannatanud, wiga saanud, waid siin on ainult need nimed ülesse märgitud, mis õpetaja Jucum Telinis i s e on jõudnud kokku koguda.

Wäeteenistus.

Stud. jur. G. A.

Walla- ja linnawalitsused peawad juba üleüldiste määruste järele oma waeste ja tööjõuetute liikmete eest hoolitsema. Kuidas nad aga seda tagawarawäelise ehk maakaitsewäelise teenistusesse mineku korral peawad tegema, on wärastistes täiendustes ligemalt ära tähendatud.

Jääb tagawara- ehk maakaitsewäelisel naine ala-ealiste lastega maha, siis peab linnawalitsus, kui nad linnas elawad, nendele — p r i i k o r t e r i ü h e s k ü t t e g a muretsema, kui nendel enestel maja ega prii korterit ei ole; elawad nimetatud tööjõuetud maal, siis peab wallawalitsus sedasama tegema. Peale korteri ja kütte antakse nendele abitarwitajatele ülespidamiseks moona wõi raha. M o o n i g a h i n g e p e a l e, olgu ta kui wana tahes, ei wõi wähem olla, kui 1 p u u d 28 n a e l a j a h u, 10 n a e l a t a n g u ja 4 n a e l a s o o l a k u u s. Peale ülespidamise peawad linna- ja walla walitsused nendele igas asjas abi andma, mille all nad kannatawad.

Tagawarawäeliste kohused ei seisa mitte ainult selles, et sõja-ajal tegewasse wäesse ilmuda, waid nad peawad ka õppusele käima; kuid mitte rohkem, kui k a k s korda terwel tagawarawäe teenistuse ajal. Õppuse aeg ei wõi kumbalgi korral pikem olla kui k u u s nädalat. Missugune osa tagawarawäelistest ühel ehk teisel aastal õppusele peab ilmuma, selle kohta teeb sõjaminister otsuse, mille järele kõigekõrgem käsk antakse, mida iga aasta algul juba teada antakse. Õppusele ilmumise tähtpäew antakse kreisi wäeülema poolt kuus nädalat enne ilmumise tähtpäewa tagawarameestele teada, mille järele nad kreisi wäeülema juurde peawad ilmuma.

Õppusest wabastatakse: 1) enamasti kõik riigi ametnikud, arstid, kooliõpetajad ning kooliõppijad, kelledele teenistuse aeg edasi on lükatud; nende kõikide kohta on iseäraline täieline nimekiri; 2) haiged, kes ilmuda ei wõi; 3) wangisolejad; 4) need, kes ülemuse sellekohase luba järele wabastatud on. Astub keegi ametist, mis teda õppusest wabastas, enne wiit aastat ära, siis peab ta õppusele ilmuma.

Kogumise kohal waadatakse tagawarawäelised läbi. Kellede terwis niisugune on, et nad selle-aastasest õppusest osa wõtta ei wõi, lastakse kuni järgmise aasta õppuseni kodu, need aga, kes wiletsa terwise pärast wäeteenistusesse ei kõlba, saadetakse kreisi wäekommisjoni lõpulikule läbiwaatamisele. Terwed mehed saadetakse pärast läbiwaatamist teatawa wäeosa juurde õppusele.

Tagawarawäelised saawad kroonu poolt täielise ülespidamise, korteri ja kõik juurdemaksud ning palga, nagu tegelises teenistusesgi. Kuda on lugu aga riidega? Riie on tagawarameestel õppuseajal oma, kui selle kohta iseäralisi eeskirjasi ei ole. Antakse aga käsk soldati wormiriideid kanda, siis saab õppusemeeste ülemus iga mehe jaoks 87 kop. riide kulu. Kannab niisugusel korral tagawaramees oma wormiriideid, siis on temal õigus sellekohast riide kulu 87 kop. enesele saada. On tagawaramehel korralikud saapad ja kannab ta neid õppuse ajal, siis peab ta 3 kop. saabaste kulu iga päewa pealt saama, ei ole aga õppusele tulijal korralikuid saapaid, siis antakse talle need kroonu poolt.

Eespool nägime, missugusel mõõdul tagawarawäelise tööjõuetu perekonna eest hoolitsetakse ja kes seda tegema peab. Kudas on aga lugu tagawarawäelise enesega, kui ta õppusel ehk sõja ajal tööjõuetuks ja wigaseks jääb? Seadus annab siin järgmise määruse: saab tagawarawäeline õppuse ajal kehawigastusi, millede tagajärjel tema töövõimetuks jääb, ja ei ole temal enesel ülespidamiseks warandust ning ei ole ka temal sugulast, kes teda toidaks, siis saab tagawarawäeline niisama, nagu teenistuse ajal töövõimetuks jäänud soldatgi, iga kuu k o l m rubla kroonu käest abiraha. On tema terwis aga nii palju rikutud, et ta teenimist tarwitab, siis pannakse soldat ehk tagawarawäeline waestemajasse. Ei ole aga waestemaja ehk ei leidu temas ruumi, siis antakse tema eraiinimese hoolde, kes teda sellekohase kroonu abiraha eest ülewel peab; see kroonu abiraha e i t õ u s e üle k u u e r u b l a k u u s. Ka nendel on õigus abiraha saada, kes alles pärast teenistust ehk õppust nende ajal saadud wigastuste tagajärjel töövõimetuks jääwad. Muidugi peab ka niisuguse wigase perekond abi saama. Jääb tagawarawäeline õppuse ajal haigeks, siis rawitsetakse teda kroonu haigemajas.

Et kroonu abiraha saada, selleks peab kreisi wäeülemale palwe ette pandama, kes siis paluja kohta sellekohased teated kogub ja need palwega ühes kohalisesse wäeteenistuse kommisjonisse saadab.

Nii on seadus, kuid liht inimesel on teadmiste puudusel palju raskusi ja takistusi teel, mis teda tihti eesmärgile ei wii.

On sõja ajal alalisi wägesid täie-arwuliseks waja teha, siis lähewad, nagu eespool nägime, tagawaramehed teenistusesse. Ei saa neist weel küllalt ehk on need langenud, siis tuleb kord maakaitsewäe kätte. Kõige esiti lähewad esimese järgu maakaitsewäe nooremad osad ette, s. o. wiimasel aastal maakaitsewäesse arwatud, ja pärast poole wanemad — teise, kolmanda jne. aastate mehed. Maakaitsejad lähewad kas tagawarameeste toetuseks ehk seatakse neist iseäraline maakaitsewägi kokku. Kõik, mis maakaitsewäe kokkuseadmiseks waja läheb, peale sõjariistade, peawad maakondade asutused temale muretsema. Muidu kujuneb asi üleüldselt sedasama wiisi ja needsamad määrused on ligikaudselt ka siin makswad, mis tagawarawäe juuresgi, nii et ma neid ruumi puudusel ligemalt waatama ei hakka.

Sellega lõpetan ma sõjajõudude ja nende muretsemise kirjelduse ning heidan lühikese pilku sellesse, missugused õigused ning kohused wäeteenistus kandjale peale paneb ning missuguseid tagajärgesid toob nendest kõrwalekaldumine.

(Järgneb.)

Teistest lehtedest.

Tallinna Olewiste kirikuõpetaja hr. T. Hahn awaldab Ristirahwa Pühapäewa-lehes (41. nr.) „mõne Eesti ajalehe, iseäranis Teataja toimetusele" seletuse pealkirja all „A w a l i k s õ n a." Et see kiri pikk on ja umbes sedasama korrutab, mis ennemalt „Üks sinodil olija" kirikuõpetaja ka sellesjamas lehes kirjutas ja mida meie hilja aja eest siin kohal awaldasime, siis tutwustame lugejaid ainult hr. Hahni kirja peamõtetega.

Hr. T. Hahn on oma kirjasisu kolmes punktis kokku wõtnud. Esimeses punktis awaldab ta suurt kahetsust ja pahameelt Wõru kirikuõpetaja hr. Strucki üle, et see sinodi ajaks kangete jookidega kauplemise patendi o m a n i m e peale wõttis. Teises punktis püiab hr. T. Hahn tõendada, et sinodile kogunud kirikuõpetajad sinodi ajal wähe joonud, nimelt ütleb hr. T. Hahn, „et paljud õpetajad ainult selterss-wett jõiwad ja et palju teisi, kes enesele lõunasöögi juures **ühe** pudeli õlut laskfiwad anda, seda **ühe** wõi kahe teisega jagasiwad, nii et suurem osa nendestgi, kes õlut jõiwad, ainult **ühe** klaasi jõiwad. Weini, enamisti pealegi kerget punast marja weini jõiwad wäga wähesed."

Kolmandas punktis seletab hr. T. Hahn edasi: „Mõned Eesti ajalehed on seda patenti ostmist seks tarwitanud, et **pühalikul näol** kõikide Liiwimaa õpetajate ja nende liigjoomise wastu protesti tõsta." Selle järele paneb üksikult hr. T. Hahn Eesti ajalehtede toimetajate südametunnistuse ette kolm küsimist: „Kas teie t õ e s t i u s u t e, et õpetaja Liiwimaa sinodile joomise pärast kokku on tulnud? Kas teie t õ e s t i u s u t e, et sinodi koosolekutel üleüldse juuakse? Kas teie t õ e s t i u s u t e, et õpetajad alkoholi järele janunewad? Nende küsimiste peale wastas hr. T. Hahn ise: „Ei, teie ei usu seda mitte! Teie **teate** selgesti ja kindlasti, et õpetajad mitte joomise pärast sinodile kokku ei tule, ega ka oma sinodi koosolekutel **midagi ei joo**." Sel põhjusel nimetab hr. T. Hahn Eesti ajalehtede protesti sinodi ajaks awatud kangete jookidega buhweti wastu **walelikuks** ja **laimduseks**.

Kirja lõpul ähwardab hr. T. Hahn Eesti ajalehtede toimetajaid wiimsepäewa juure Jumala kohtuga, ta ütleb: „S e l l e k o h t u e e s t õ s t a n m a k a e b d u s t j a p ä e w t u l e b, k u s s e e k a e b d u s J u m a l a k o h t u e e s s e l e t a m i s e j a o t s u s t a m i s e a l l a t u l e b."

Nii lühidalt selle kirja sisu. Temas siunatakse Eesti ajalehtede toimetajaid w a l e l i k k u d e k s ja l a i m a j a t e k s, et need sinodi ajaks awatud kangete jookidega buhweti wastu on kirjutanud ning kirikuõpetajate poolt kangete jookidega tarwitamist hukka mõistnud.

Teiseks karjutaks selles kirjas kirikuõpetajaid joomise asjus nii süitaks teha, kui weel wähegi wõib.

Kas Eesti ajalehtede toimetajad selles süüdi on, et nad rahwa karskuse asja kõrgeks ja kalliks peawad ning selle eest wõitlewad, seda ei hakka meie siin arutama, sest see asjalugu on kõikidele selgem kui selge.

Kui palju kirikuõpetajad sinodi ajal joowastawad jookisid jõiwad, selleks ei ole kõrwal olijatel mingisugust kindlat tõendust. Niipalju teame aga, et ainult seitsme päewa jaoks 60 rublaline patent osteti, et „Üks sinodil olija" kirikuõpetaja seletas, et seal kirikuõpetajad harjunud wiisil oma söömaaega pidanud, s. o. söögi alla klaasi õlut ja wiina joonud ja et hr. T. Hahni seletuse järele need kirikuõpetajad, kes joonud, ainult ühe klaasi õlut joonud, marja wiina, punast nõrka marja wiina, wähesed joonud. Et seal nii wähe joodi, nagu hr. Hahn seletab, see ei ole wahest nii õige, kui „Ühe sinodil olija" teise kirikuõpetaja tõendus, et seal harjunud wiisil söögi alla ikka klaas õlut ja wiina joodi.

Õigust öelda, see ei olegi nii tähtjas, kui palju seal joodi. Palju tähtsam on see, missugust eeskuju hingekarjased oma kogudustele oma enese eluga annawad.

Üsna iseäralik ja tähele panemise wäärt on see lugu, et teised kirikuõpetajad Wõru kirikuõpetajat hr. Strucki sellepärast kibedalt süüdistawad, et see patendi oma nime peale oli wõtnud. Meie peame oma kohuseks hr. Strucki teiste ametiwendade poolt asjata pealekäimise eest kaitsta, sest hr. Struck ei ole asja mitte salalikult ja wariserlikult ajanud, waid awalikult ja otsekohefelt. Awalik olek ja otsekohesus on ometigi ühed paremad inimese omadused ja ehted. Nende pärast peab inimest austama, aga mitte hukka mõistma.

Hr. T. Hahn eksib, kui ta arwab, et tema küsimised nii wägewad ja purustawad on, et nende peale Eesti ajalehtede toimetajad wastata ei sakja ehk ei julge. Meie wastame nende küsimiste peale siin oma eest kohe. Mis tarwis kaht esimest küsimist ette panna, sest üksgi Eesti ajaleht ei ole kirjutanud, nagu kogukfiwad kirikuõpetajad sellepärast sinodile, et seal juua ja nagu jookfiwad nad sinodi koosoleku saalis ja sinodi nõupidamise ajal, ja ei ole seda sellepärast kirjutanud, et tõepoolest üksgi meie ajalehe toimetaja seda ei usu, et sinodi saalis koosoleku ajal juuakse. Kui öeldi, et kangete jookidega buhwet sinodi ajaks awati, ja et sinodi ajal joodi, siis peab iga õieti mõtleja inimene seda nii mõistma, et buhweti ruumides sinodi nõupidamiste wahe ajal, söögiajal, õhtutel ja hommikutel joodi, olgu siis wähe wõi palju.

Et aga hr. T. Hahn oma kirjas ja hr. Struck Saksa lehtedes asja nii püiawad käända, nagu olekfiwad Eesti aja-

lehed seletanud, et sinodi saalis nõu pidamiste ajal joodi, siis püiatakse selle põikhüppega, wõi õigem, mängu sisse tõmmatud wale kaartiga Eesti ajalehtede **asjaliku protesti** peale warju heita.

Sellega oleme meie kahe esimese küsimise peale wastanud.

Mis kolmandamasse küsimisesse puutub, siis **peame** kõige enne **küsima, mis „alkoholi järele janunemise“ all** mõista tuleb. Kui kirglist himu, siis **wastame hr.** Hahni kolmanda küsimise peale eitawalt, kui „harjunud wiisil söömaajal joomist,“ siis — **jaatawalt. Wiimane wastus** näib kõne all olewale **asjale kõige rohkem** pihta käima.

Et Eesti ajalehtede toimetajad Wõrul peetud sinodi ajaks awatud buhwetit hukka mõistes waga lamba ehk wariseerliku, wõi nagu hr. Hahn ütleb, pühaliku näo oleksiwad teinud, ei ole mitte õige, sest Eesti lehed on selle buhweti asjus awalikult ja otsekohesel ning õige kõrgel toonil oma mõtteid ja tundmusi awaldanud.

Lõpuks ähwardus wiimsepäewa suure Jumala kohtuga. Sellekohta ütleme, et meie Eesti ajalehtede toimetajad walmis oleme seal ähwardajatega oma lõpuarweid õiendama. Eks me' siis näe, kumb pool kaalul alla poole wajub. Teie

Wene riigist.

Wabriku inspektorite aruanne 1902. aasta peale. See aruanne ilmus alles nüüd. Wõtame mõned üksikud kohad wälja, millel ehk oma jagu huwitust on.

Wabriku inspektorid wõtsiwad kaebdusi wastu, niihästi tööandjate kui tööliste poolt, arutasiwad peremeeste ja palgaliste wahel tõusnud tülisid ja walwasiwad iseseiswalt selle järele, et wabriku seadusid mõlemilt poolt täidetaks. Tööandjate poolt tõsteti 1902. aasta jooksul 1169 kaebust 3665 töölise wastu. 2932 töölist, ehk 80%, oliwad lepingumurdmises süüdi, teised — 733 töölist, ehk 20%, anti kohtu kätte. 278 korda kutsusiwad tööandjad inspektorisi wahemeheks, nende eneste ja 16,306 töölise wahel tõusnud tülisid seletama, ja 86 juhtumisel 100 seast wõidi asja rahulisel teel lõpetada.

Tööandjate wastu tõsteti üleüldse 57,000 töölise poolt kaebusi. 6520 korral lasksiwad töölised (25,200) inspektorisi wahemeestena eneste ja peremehe wahel üles astuda. 10 juhtumisel 100 seast anti tööandjad kohtu kätte.

Suurem jagu tööliste kaebdustest leiti põhjendamata olema, näituseks kaebdused, mis palga kinnipidamisesse, halwa ümberkäimisesse ja petmisse puutusiwad. Niisugustest kaebdustest jäi 85—88 protsenti tähelepanemata. Kõigist kaebdustest, mis petmise pärast palgamaksmise juures, ehk ülekohtuse palga-mahatõmbamise pärast inspektorite ees tõsteti, tunnistati 63 protsenti tühjaks. 82 kaebdust saja seast leiti põhjendamata olema, mis ülekohtusesse trahwiraha nõudmisesse puutusiwad. Selle wastu leidis suur hulk (71%) niisugusi kaebekirju tähelepanemist, mis ülemäära töö aja pikkusega rahul ei olnud. Töökodasi oli ülepea 5631 ja töölisi — 1 miljon.

Kodumaalt.

Walitsewa senati 2. departemangu otsuse läbi 16. juunist 1904 a. nr. 4623. a. on ära seletatud, et wallawolikogu (nõukogu) liikmetel õigust ei ole nende waewa ja teenistuse eest wallakogukonnalt palka nõuda, sest et neid kogukonna walitsuse seaduse 26. paragrahwi järele wallaametnikkudeks ei wõi lugeda, küll wõiwad aga, sellesama senati otsuse järele, wallamagasini wõi wilja-aida ülewaatajad (aidamehed, магазинные смотрители) oma teenistuse eest palka nõuda ja seda peab neile wallakogukonna poolt wolikogu määrama. Waba.

Petis nahaparkija. Meile kirjutatakse kohalikust maakonnast: Minewal sügisel asus X. kõrtsi juurde wõeras nahaparkija ja hakkas ümbruskonnast kokkutoodud lambanahku parkima. Mehikene oli õige libe inimestega ümberkäimises. Ta laenas paljude käest raha ja muid asju ja lubas kõikidele nahkade küllest ära kraabitud willu anda. Laenajaid leidus küll. Üks andis 5, teine 10, kolmas 15 rubla, ja mõned weel rohkem, lootes, et parkija warastatud willadega wõla ära tasub.

Mis tegi aga nahaparkija?

Ta purjutas ööd ja päewad, tegi wahel ka tööd ja 19. märtsil oli ta korraga kadunud. Paremad nahad oli ta kaasa wiinud ja laenatud raha ka.

See lugu sunnib mõtlema. Nahaparkimisetööd on meie maal õige rohkesti saada. Suuremalt jaolt on selle töö tegijad siin wõersilt siia rändanud mehed. Miks ei õpi kohalised elanikud ise seda tööd tegema? Nahaparkija töö on küll weidi must ja haisew töö, aga parem on ometi musta tööd teha ja walget leiba süia kui wastupidi.

Räpinast. Rumaluse ohwer. Keegi mees mattis siin kõik oma raha — umbes kaksjada rubla —, kartes, et japanlased siia tulewad ja ära wõtawad, metsa maha. Raha peitmist oli aga keegi juhtunud nägema. Kui peitja pärast oma raha otsima läks, ei leidnud ta midagi. Nüüd usub raha peitja, et japanlased Räpinas on käinud ja tema raha ära wiinud. Et mees oma rumaluse ohwriks on langenud, seda ei taha ta uskuda.

— **Uus postkontor.** Kuidas ustawalt poolt kuulda, tahetakse Räpinasse postkontorit asutada, mida siia tõesti waja läheks.

Rõugest. Haanjas kipuwad sagedasti **talgused** ja **loosimisepidud** liiale minema. Pea iga päew on talgusi ja siis weel pühapäiwiti ka loosipidusi. Ehk küll igalühel weel oma wili nurmelt koristamata on, aga kui kusgil talgusi peetakse, siis peab sellest tingimata osa wõtma. Isegi mõista, pruugitakse niisugustel pidudel rohkesti alkoholi, peaasjalikult aga wana tutwat Haanja meeste „eeterit“, mille läbi meeste meeled segaseks lähewad ja siis kõiksugu toorust awaldawad.

Kohtukojast. Marienburi tulesüütitamise protsessis tehtud kohtupalati otsus on senatis **ära** muudetud ja kohtu-asi tuleb **kohtupalatis** uuesti aruta**misele**, teatab Rish. **Wed.**

Saaremaalt. Wäljarändamine. Siit läheb igal kewadel peale 300 poisi, **kes** 10—**15 aastased** on, **Kuramaale karjatseks, kus nad** Jüripäewast **kuni Mihklipäewani teeniwad ja selle eest** igaüks **kuni** 50 **rublani, kas raha,** riiet **ja** söömakraami **palgaks** saawad.

— **Neil** päiwil **lahkus Kuresaarest** 8 **noort inimest,** kelledel kindel nõu on Amerikasse minna. 1 nendest tuli Riiast tagasi, **kuna teised** edasi läksiwad.

Riiast. Eesti õpilased politehnikumis. Eestlasi **astus** selle õpeaasta algusel Riia politehnikumi umbes 12 noortmeest. Nendest on kolm isikut Eesti korporatsioni „Vironia“ liikmeks heitnud.

— **Eesti seltsid** on kaunis elawalt selleaastast tegewust alganud. Karskuse selts on juba kolm pühapäewa järgimööda perekonna-õhtuid toime pannud. Osawõtmine pidudest oli rohke. Selts on omale udupildi laterna muretsenud. Pilta muretseda pole seltsil tarwis; neid on Riias suurel wäljawalikul kerge pruukida saada.

Imantas oli 3. oktobril ka perekonna-õhtu, kuid see kord weel ilma joowastawate jookideta. Pidu eeskawas astus uuendatud segakoor hra Jaksoni juhatusel ette.

Kaugemalt riigist.

Peterburist. Gümnasiumi kaswandikkude kehalikud harjutused. Rahwa hariduse ministri ringkirja põhjal, mis 14. juunil s. a. awaldatud, hakati pealinna gümnasiumides abinõusid otsima, millega õpilaste kehaharjutusi saaks mõjuwalt tõsta. Iseäralik kommisjon, mis selle jaoks kokku kutsutud, pidas nüüd 2. Peterburi gümnasiumis kooli direktori A. J. Dawidenkowi juhatuse all koosolekut, kus hulk ettepanekuid ja teesid läbi arutati, mis kõik ülemalnimetatud eesmärgile aitaksiwad ligemale wiia.

Kõige pealt otsustati wäljasõitusid toime panna, jõulus — Imatrale ja Pulkowasse, sügisel — Tallinna, Narwa, Kroonlinna ja Rebaseninale, lihawõttes — Nowgorodi, Pihkwa, Walaami ja Kiwatschi kosele ja suwel — Rootsi- ja Soomemaale. Reisikawa kokkuseadmine jääb õpilaste eneste hooleks. Peale jalaraudadega liulaskmise, ujumise- ja wehklemise tundide otsustati weel püssilaskmises õpetust andma hakata. Õpilased peawad oskama uuema ehituseviisiga püssisid koost ära wõtta ja kokku panna, peawad oskama lasta, esiteks haawelidega, siis kuulipatronitega. Weel arwati soowitawaks ratsasõidu, keeglimängu ja lawntennise tundisid anda, raamatuköitmist, tisleri tööd ja telegrafi tähestikku kätte õpetada.

Wäljasaadetute tagasitulek. Prawo teatab, et Woronesthi maakonna põllutööstuse komitee endistele liikmetele Martõnowile ja Bunakowile — siseministe asjade ministri poolt luba antud Woronesthi tagasi tulla. Martõnow ja Bunakow aeti W. K. Plehwe tahtmisel wälja.

Peterburi kohtupalati ringkonna wannutatud adwokadid paluwad, nagu Prawo kirjutab, siseministe asjade ministrit, et see P. N. Pereweršewi, F. A. Wolkensteini ja muid adwokatisid, keda kadunud W. K. Plehwe wälja saatnud, lubaks Peterburisse tagasi tulla.

Juudi küsimus. Deenas Lapa teatab, et Peterburi juudid ülemust palunud, et kõikidele juutidele, kes Mandshuria sõjawäes teeniwad, pärast seda, kui nad teenistusest wabaks saawad, luba antaks igal pool riigis elada. Wiimasete ametlikkude arwude järele on Mandshuria sõjawäes 27,000 juuti.

Kirjanikkude ühisus. Prawo teatab, et mitmed kirjanikud siseministe asjade ministrit on palunud, kirjanikkude ühisusele uuesti awamiseks luba anda. D. S. Sipjagin pani omal ajal selle ühisuse kinni.

Klaasist uulitsad ja jalgteed. 4. okt. arutas linnawalitsus eelplaani. Peterburi uulitsaid ja jalgteesid klaasist ehitama hakata. Materjali proowid oliwad Parisist saadetud.

Linnawalitsus leidis uue uulitsa ja jalgteede ehituseviisi ütlemata ilusa olema ja otsustas uue materjaliga katset teha. Katseks ehitatakse Aleksandri sillapealne (80 ruutsülda) klaasist ja niisamasugune jalgtee linna wolikogu hoone ette.

Kolera. Samara kubermang on niisuguseks tunnistatud, kus kolera on lahti pääsenud. — 27. sept. kuni 5. okt. jäi Merwis üks inimene kolerahaigeks; 28. sept. kuni 5. okt. jäi Bakus 66 inimest kolerasse ja 24 suri ära; Saratowis jäi sellesama aja jooksul 10 inimest haigeks ja 5 suri ära. Astrahanis suri 1.—3. oktobr. kolmest haigest kaks inimest ära. Üksikuid haigeks-jäämisi tuli Samara ja Nikolajewi ringkonnas ette. Morschtscha külas Nikolajewi maakonnas jäi 25. sept. kuni 4. okt. 51 inimest haigeks ja 23 suri nendest ära; Pokrowskaja Slobodas jäi 4 inimest kolerasse ja 2 suri ära; Sujewka külas Busuluki maakonnas langes 7 inimest kolera küüsi ja kolm suri ära.

Siberi raudtee. Ülekorralisele riigikulu eelarwele 1905. aasta jaoks tahetakse weel 10 miljoni rubla juurde lisada, mis Siberi raudteele teise rea roobaste mahapanemise eeltööde peale ära kuluwat.

Wene-Japani sõda.

Suur lahing on lõppenud. Mõlemad sõjawäed seisawad nüüd teine teine pool Schahe jõge wastamisi. Suurtükkide kahewõitlus kestis 5. ja 6. oktobril edasi. Wene keskwägi nihkub iga päew weidi edasi. Wenelaste pahemal tiiwal on ülihea seisukoht kõrge mäe peal, mis Schahe üle walitseb ja kus nad juba 3. oktobrist saadik seisawad, ehk nendele küll suurtükkidega ühtelugu tuld anti ja jalawägi sagedasti nende peale tormi jooksis. **Paremal** tiiwal tarwitawad wenelased mortir-suurtükkisi, millede abil japanlasi, kes madalikus olewa wäikese kõrgustiku peal seisawad, ära ajada katsuwad. Et wiimaste päewade suured wihmawalingud jõed wett täis on ajanud, sellepärast läheks ujuwaid sildasi waja, sest et pärissildasi **Schahe** jõe **peal** ei **ole**.

Niisugune oli üleüldine seisukord 7. okt. **Schahe** jõel.

Millal pealahing seisma jäi, **kas** 4. wõi 5. **oktobril,** ei **ole teada. Üleüldse** ei ole **kerge saadud teadete** järele tõendada, **mis** Schahe ääres õieti on sündinud. Wene **ametlikude sõnumite** järele **on wõit meie wäele jäänud, Japani sõnumite** järele aga japanlastele. **Iseäranis** segased on sõnumid, mis meile sõjawäe pahemalt tiiwalt tuliwad. **Mõnede sõnumite järele taganeb see tiiw ja et tal taganemine wõimalik oleks, pidi keskwägi ja parem tiiw japanlased paigal hoidma, mis ka korda on läinud. Teiste sõnumite** järele püiawad wenelased oma pahema tiiwaga japanlastest mööda minna. **Wene ajalehtedele telegraferitakse,** et japanlased **taganemas** on. **Wäljamaa ajalehed jälle** tõendawad, et Kuropatkin ainult selle sihiga weel wõitleb, et tal taganemine hõlpsam **oleks. Tõde seisab arwatawasti keskkohal: Mõlemad wäed on wõitluse järele wäsinud, laskemoon** on otsas, nagu Ljaojani **wõitluses,** ja wõitu ei ole kumbgi wägi saanud.

Wiimaste päewade jooksul tulnud sõnumed jutustawad järgmist:

Kindral Saharow teatas 8. **oktobril:** 6. **oktobril** wõtsiwad meie sõjawäed maakuulamise ette, et teada saada, kui suur **wastase jõud on, mis Föndapu juures** seisab. **Wastase eelwägi** suruti **lõunapoole tagasi.** Japani **batarei,** mis meie wäejaole **tuld andma hakkas, oli waikima** ja lõunapoole taganema sunnitud. 7. **oktobril sõjalist kokkupõrkamist meil wastasega** ei olnud. **Hommikuse udu warjul** tõiwad meie kütid weel **ühe** Japani suurtüki ära, mis Putilowi mäele oli jäetud. Äge püssituli, mida japanlased hakkasiwad andma, ei olnud udu pärast mõjuw.

Wiimastest wõitlustest teatati Londoni kaudu: Reuteri sõnumisaatja Wene wäe juures **teatas,** et wõitlus, mis 2. oktobril seisma jäi, 3. okt. uuesti **algas.** Wenelased, kes Schahe jõe põhjapoolsel kaldal seisiwad, lasksiwad japanlastega wastamisi suurtükkidega. **Keskwägedel** tuli wihane wõitlus. Kaks Wene jalawäe polku tungisiwad öösel meeleheitlikult wastase peale ja wõtsiwad kaks Japani batareid ära, kus kumbagis 6 suurtükki oli. Wõitlus oli werine. Polkownik, kes wäejagu juhatas, on haawatud. Japanlased oliwad sunnitud oma laskemoona ära häwitama. Wõitlus wältas öö läbi. Kahju oli mõlemal pool suur. 4. okt. hommiku seisis Wene wäe keskkoht Mukdenist 12 penikoormat lõunapool, raudteel. Pahem tiiw **taganes** põhja-ida poole. Japanlased parandasiwad tee ära ja lasksiwad wenelasi pommidega, aga tegiwad wähe kahju. Õhtuks jäi wõitlus jälle seisma. Öösel tungis Wene keskwäest suurtükiwägi ja jalawägi kaks korda edasi ja wõttis uue seisukoha umbes pool penikoormat eespool. Wenelastel läks korda wäikest maakohta ära wõtta, kust nad minewal nädalil oliwad ära taganenud. Täna lasewad japanlased ainult aegajalt Wene batareisi granatide ja schrapnellidega, kuna wenelased wahet pidamata tuld annawad.

Ots sõjawäest teatati 6. okt. Nagu kättesaadud Wene kaartidest näha, on wenelased taganemise korda seadnud ja need kohad ära märkinud, kus pealetungiwatele japanlastele wastu panna tahetakse.

Peterburi teleg. tal. teatas Berlinist: Siinsetes sõjawäe ringkondades arwatakse, et kindral Kuropatkin praegust seisukorda mitte uueks pealetungimiseks ei tarwita, waid Mukdeni juurde kindlustatud seisukohtadele taganeb. — Kreuz. Zeitung arwab, et Kuropatkin nüüd peaks taganema, kuni Japani wäe tiiwad weel nõrgad on ja abi ei ole saanud. Üleüldse, ütleb leht, et ligemate päewade sees suurt lahingut waewalt lüiakse.

Port-Arturi seisukorras ei ole tähtsaid muudatusi sündinud. Japanlased olla ütelnud, et kindlus sun aja pärast ära wõetakse. Seda on lubatud juba ennegi teha, sellep. ei ole sel teatusel tähtsust. Suurtükkisi saadetakse ikka weel Dalni kaudu kindluse alla. Wõitlustest, mis kindluse all wiimastel päewadel peeti, teatab Reuter Tschifu kaudu, nagu Wenetel. talitus edasi annab, järgmist:

Japanlased tungisiwad 26. sept. Erluschani wälimiste kindlustuste kallale, aga löödi tagasi. Järgmisel päewal jooksiwad wenelased ise japanlaste peale tormi, aga nad löödi ka tagasi. Warsti pärast seda jooksiwad japanlased uuesti tormi ja saiwad raudtee silla kätte. Nende seisukohtade äravõtmisel on see tähtsus, et wenelaste tuli nüüd enam nii kaugele ei ulata kui enne. Pärast seda lõiwad japanlased mitmed pealetungimised tagasi, kui kindlusewägi neid seisukohtasi tagasi tahtis wõita.

29. sept. hommiku sõitis 7 Wene torpedolaewa wälja ja warsti pärast seda weel kaks laewa. Kõik need laewad käisiwad Japani pahemat tiiwa laikmas. 4 Japani laewa ligenemist nähes läksiwad Wene laewad sadamasse tagasi. Japani laewad, mis neid taga ajasiwad, jäiwad sadamasuhu, kuhu miinid oliwad pandud, seisma. Tagasi pöördes sattus üks Japani torpedolaew miini otsa ja sai tõsiselt wiga. Ta suutis siisgi Dalnisse minna, kus seda praegu parandatakse. Wene sõjawäge on Port-Arturis 5000 meest. Nende sekka ei ole wabatahtliste salkasi arwatud, kes wõitlusest osa ei wõta ja ainult korda linnas alal hoiawad. Soojadest riietest on puudus. Iseäranis tuntaw on jalanõude puudus. Soldatid kannawad Hiina kingasi. Kindlusewägi on alatise wõitluse läbi wäsinud. Linn on haawatuid täis. Jahu on küllalt. Wärsket liha saadakse hobustest, siis weel ka hobueeslitest ja eeslitest. Japanlastele tuleb ühte lugu toetuswäge juurde. Suured moonamagasinid, mis Dalni ja Arturi wahele ehitatakse, on peaaegu walmis. Sinna pannakse nii palju moona, et kewadeni jätkub.

Kindral Kuropatkin Putilowi mäel. Mandshuria sõjawäe Teataja järele telegraferitakse Russile: 4. okt. lõuna ajal läks wägede ülemjuhataja seisukohta waatama, mille meie wäed mõni tund enne seda oliwad ära wõtnud ja mida nüüd Putilowi mäeks nimetatakse. Kohale jõudes astus kindral hobuse seljast maha ja läks wäljastaabi saatekonna saadetusel mäele. Haawatud, mõningad wälja arwatud,

selgitada. Mitmed seltsid ei julge endid weel awalikult erakonna poole tunnistada, millest neil tööandjate poolt kiusamist karta on. Lähemas tulewikus aga, kui need seltsid tugewamaks on saanud, ühinewad nemad erakonda. Töörahwal on üleüldse enam kui 100 seltsi, kellede juures suur hulk igasugu ameti osakondasid on. Suurema hulga nende seltside juures on weel palju mitmesuguseid jaoskondasid töötamas, nagu näituseks karskuse, turnimise, jõustiku, kõneharjutuse, ilulugemise jne. edendamiseks, siis weel laulu- ja mängukoorisid, näitlejate salgad, kirjanduse ja pidu toimekonnad jne. Töörahwa seltsid püiawad oma liikmete silmapiiri igapidi laiendada ja selgitada, nende ainelikku ja waimlikku elukorda parandada. Abinõuks on korralikud sagedased koosolekud, kus kohalikka kui ka üleüldiseid eluküsimisi ja tähtsamaid päewajuhtumisi arutatakse. Suurel hulgal seltsidel on ka raamatukogusid ning lugemisetubasid.

Ka ametiseisukorraselt oli Soome töörahwal nõu end ühendada, ja seks peetigi mõne aasta eest Tampere linnas ametiseltside ja osakondade saadikute üleüldine koosolek ära. Kuna aga asi weel tundmata oli, ei jõutud ühisele otsusele ja peatoimekond jäi walimata. Mitmes kohas waliti pärast siisgi kohalikka toimekondasid. Ka on mitmed enam edenenud ametiseltsid ja osakonnad endid ühendanud ning üleüldiseid peajuhatusi walinud, kes enamasti Helsingis asuwad. Nõnda näituseks on kingsepa, rätsepa, puusepa, metalli-tööliste, isegi naistööliste jne. ametiseltsidel ja osakondadel omad peajuhatused. Üleüldiseid koosolekuid peetakse ühtelugu, küll mitmesuguste ameti osakondade poolt ühiselt, küll eriameti osakondade poolt iseäralde.

Siis on Soome töörahwal weel mitmesugused muud seltsid olemas, nagu hulk elumajade ehituse seltsisid, kaubaseltsid, abiandmise seltsid, matusekassad, raamatute wäljaandmise selts jne. Ka on neil juba mõned ühised töökojad, söögimajad, kogunii wabrikudgi. — Igal kewadel paneb töörahwas ühel määratud pühapäewal terwel maal meeleawalduse koosolekuid toime, milledest mõnes kohas wäga elawalt osa wõetakse, näituseks olla tänawu Helsingi meeleawalduse koosolekust, kus rongis lippudega ja mängukooride saadetusel läbi linna kõnniti, umbes 30,000 inimest osa wõtnud. Määratud kohale jõudes peetakse töörahwa küsimust selgitawaid kõnesid, nagu tööaja lühendamisest, palga kõrgendamisest, walimise õiguse saamisest jne., lauldakse, jagatakse maksuta ning müiakse töörahwa kirjandust jne.

Soome töörahwal on ka omad ajalehed: 4 politika ja 1 kirjanduseline leht. Nende arw oleks suurem, kui aga luba saadaks. Politika lehtedest ilmub üks (Työmies) 6 korda nädalas ja lugejate arw sellel on 10,000, kaks lehte (Länsisuomen Työmies ja Kansan Lehti) ilmuwad 3 korda nädalas ja üks (Arbetaren) kord nädalas. Neist on wiimane rootsikeelne, teised kõik soomekeelsed. Kirjanduse leht ilmub kord nädalas. Need lehed on aktsiaseltside omandused. Ka on töörahwal paar ametilehte olemas. Nendegi arw oleks suurem, kui aga seks luba oleks saadud. Muidu ilmub kaunis kogu igasugu töörahwa küsimust selgitawat kirjandust, küll erakonna juhatuse, küll raamatute wäljaandmise aktsia seltsi, küll ajalehtede toimetuste kui ka üksikute isikute poolt. Mõnel jaol kirjandusel on õige suur osawõtmine, nagu näituseks pühade lehtedel, ja nimelt jõuluks ilmuwatel jõululehtedel ja töörahwa albumil, mida 10,000 eksemplaris trükitakse. Kõiki neid ja weel hulk muid asju edendab Soome töörahwas oma wähese waranduse abil. Jõukad nendest püidmistest osa ei wõta. — See oleks siis ülilühike ja kaunis pealiskaudne kirjeldus Soome töörahwa püidmisest.

R. **Hobuste wäljaweo keeld.** Soome senati poolt on keeld awaldatud, mille põhjusel praeguse sõja ajal Soomemaalt hobuseid wälja wiia ei tohi.

Kaugemalt riigist.

Peterburist. Keisri Majesteedi käsk. Kui alamtagawarawäeline alles kaks nädalit enne kokkukutsumise käsu awaldamist omast sõjawäe ringkonnast on lahkunud, kus tagawarawäeliste kokkukutsumine toime pannakse, ja mujale elama asunud — kas ajutiselt ehk jäädawalt, see on ükspuhas, — kutsutakse ta teenistusesse. Kohalik sõjawäe kommisjon waatab wõera tagawarawäelise läbi, ja kui mees leitakse sõjateenistusele kõlbulik olewat, saadetakse jedamaid minema. Kui wõersil wiibiw tagawarawäeline alles siis üles leitakse, kui osaline tagawarawäe kokkukutsumine juba toimes ehk nõutaw arw mehi käes on, siis saadetakse ta tagawara bataljonidesse, millest tegewat wäge — selle järele, kuidas mehi langenud — täidetakse.

Kergendus üliõpilastele ühe kursuse pealt teise peale minemisel. Rahwahariduse ministeriumi ettepaneku peale ei nõuta üliõpilastelt enam, et nad, ühe kursuse pealt teise minnes, eksamidel igas õpeasjas läbisti 3½ saaksiwad. Järgmise kursuse peale lastakse ka need üliõpilased, kelle teadmised kõigis õpeasjus läbisti 3 märgiti. Wiimasel korral aga ei tohi üliõpilane ühesgi õpeasjas alla 3 saada. Peaks see juhtuma, siis kaotab üliõpilane õiguse ära, järgmise kursuse peale saada, kuigi mõistmine ainult ühes õpeasjas puudulik oli. Ennemalt wõisiwad esimese kahe kursuse üliõpilased ühe puuduliku numbriga järgmise kursuse peale minna. Uued määrused pannakse juba käesolewal õpe-aastal maksma.

Tulekahju. 2. okt. öösе läks rahapaberite walmistamise talituse ruumides tuli lahti. Kahju arwatakse 80,000 rubla suur olewat, kindlasti ei ole aga weel teada.

O. P. **Pidu.** Pühapäewal, 3. okt., mängis Peterburi Eesti Näitemängijate Ringkond Tenischewi saalis Ibseni „Noorat“. Ettekandmine jättis wäga palju soowida.

— Endine Jurjewi ülikooli rektor A. S. Budilowitsch, praegu rahwahariduse ministeriumi nõukogu liige, sõitis, nagu Rish. West. teatab, ministri käsul Ida-Wenemaale kooli-olusid uurima.

Odessast. Lahkusulised kohtu all. Odessa ringkonna kohtus pidi neil päiwil 54 talupoja asi arutusele tulema, keda Stundi lahkusu poole hoidmises süidistati. (1894. a. tunnistati stundismus kõige kahjulikumaks lahkusuks Wenemaal). Kõigekõrgema manifesti põhjal aga, nagu Now. Wr. kuuleb, lõpetati protsess ära.

Warschawist. Poola keel. Rahwahariduse ministeriumi poolt on otsuseks tehtud neljas Poola kooliõpetajate seminaris Poola keele õpetamine sisse seada ja selle õpe-asja jaoks 5 tundi igas nädalis määrata.

Wene-Japani sõda.

Mukdeni ja Ljaojani wahel kestis wõitlus, mis septembrikuu lõpul algas, 5. oktobril alles edasi. Kõige selle aja jooksul on ööd ja päewad otsa sõditud, kuna wahel ainult mõni tund puhati. Sarnast pikka ja werist wõitlust ei ole selles sõjas weel olnud ega tea sarnasest ka ajalugu jutustada. Tormijooksmist korratakse ikka jälle, kui esimesed ei õnnesta, ja enne nende ettewõtmist lastakse sajad suurtükid wastasele pommirahet kaela pilduda. Kõike seda werewalamist on eemalolijal wõimata ette kujutada.

Mis selle lahingu tagajärgedesse puutub, siis on alles teadmata, kuhu poole wõit kaalub. Üleüldse on wõitlusekäik tume, ehk küll sõjawäljalt sõnumid rohkesti on tulnud. Katsume siisgi wõitlusekäiku lugejatele kirjeldada, nii palju kui see tulnud teadete põhjal wõimalik on.

Wõitluse algusel oli meie wäe pahemale tiiwale käsk antud, nagu näha, Japani sõjawäe paremat tiiwa tagasi suruda. Meie teised wäed pidiwad sel ajal Japani keskwäge ja pahemat tiiwa paigal hoidma. Meie pahem tiiw tungis edasi ja sundis japanlasi wähehaawal taganema. Siis aga hakkasiwad selsamal ajal Japani pahem tiiw ja keskwäe peale tungima. (Kuidas üks Tokiost tulnud telegramm teatab, oli 1. maawäe korpus, kus ka Jurjewi ja Rakwere maak. mehed on, Wene keskwäe teise tiiwa peale.) Nende Wene wägede peale jooksiwad japanlased mitu korda tormi. Oiama saatis kõik wabad wäejaod sinna oma wägedele appi, et meie paremat tiiwa ja keskwäge raudteelt ja suurelt Mandarini teelt, mis Mukdenist Ljaojani läheb, ära ajada.

29. sept. taganes meie parem tiiw Schahe jõele. Keskwägi seisis paigal. Pahemal tiiwal löödi wastane kohati tagasi, kohati tungis ta aga edasi. 30. sept. seisis meie parem tiiw oma seisukohtadel. Keskwägi, kes kaugel ees seisis, taganes japanlaste pealetungimise all tagasi, et paremast tiiwast lahku ei jääks. Siis taganes parem tiiw ka weel weidi.

1. oktobril tungiti jälle meie parema tiiwa ja keskwägi peale, ikka ja jälle tormi joostes. Pealetungimisel oli tagajärgesi — mõned meie suurtükid jäiwad wastase kätte ja meie wäed läksiwad weidi tagasi. Kui aga meie tagawarawägi ka tulde saadeti, siis löödi japanlased tagasi ja meie sõjawäed asusiwad endistele seisukohtadele. Sinnasamasse jäiwad meie sõjawäed ka järgmistel päewadel. Kuropatkin wõttis seal wägede juhatuse oma peale. Pahem tiiw jäi edasi tungima. Arwatawasti tahtis tema wastase paremast tiiwast mööda minna. Seda oleks wõinud ta aga ainult siis teha, kai wastase keskwägi ja pahem tiiw tagasi oleks löödud.

3. okt. wõitlesiwad japanlased, nagu kindral Saharow teatab, iseäranis meie wäe parema tiiwaga. Meie wäed katsusiwad edasi tungida, aga asjata. Öösel enne seda lõiwad japanlased meie kaks polku tagasi. Siis aga jooksis meie wägi tormi ja wõttis endise seisukoha ära ning tungis 2 wersta edasi. 3. oktobri wõitluses langes ka 12 Japani suurtükki meie wägede kätte.

Öösе wastu 4. oktobrit tungisiwad japanlased jälle peale, aga löödi tagasi. Päewal pärast seda wõtsiwad meie wäed ühe küla Schahe jõe äares ära. Sõjawäe pahemal tiiwal 4. okt. wõitlust ei olnud.

Üleüldse on Wene wäed esimestel wõitluse päewadel märksa taganenud. Wiimastel päewadel panewad nad aga wisalt wastu ja kipuwad ise peale. Imestatakse, kui palju sõjawäed wälja kannatada wõiwad.

Wõitlust peetakse nüüd umbes 20 wersta Mukdenist lõunapool. Wõitluse ägedusest teatatakse: Püssitikkudega wõitlemise tagajärjed on silmapaistwad. Mõned meie ohwitserid, kes meeste ees wastase kaitsekraawidesse tungisiwad, on püssitikkude läbi kõik surma saanud. Meie ja japanlaste surmatud meeste sõjariistadel on meeleheitlise käsitsiwõitluse jäljed külles. — 2. oktobril anti Lamutai küla juures 48 tundi järgimööda suurtükkidega tuld. Seal oli kõige wihasem wõitlus, wihasem kui kunagi enne. Keskööse wõitlesiwad jalawäed sealsamas neli tundi meeleheitlikult. Wenelased tungisiwad peale. Nad löödi tagasi. Hommiku tungisiwad nad jälle peale, ja jälle löödi nad tagasi. Siis hakkasiwad japanlased peale tungima. 1. oktobril oli laskmine nii äge, et ta äiksewihma tõi. — Suurtükkide mürin on wahel wõitluse ajal siisgi mõneks tunniks waikinud, püssilaskmisel ei ole aga minutitgi wahet. Näib, kui oleksiwad mäed oma asemelt ära liikunud. Maa wäriseb. Batareid sülitawad kõrgustikkudel tulemerd wälja. Terwed külad seisawad tuleleekides.

Soldatid ja ohwitserid wõitlewad wägilastena, telegraferiti 4. okt. Birs. Wed. Haawatute jaoks ei ole kraamiwagunites ruumi. Kõik kohad, kuhu istuda wõi külili lasta wõib, on inimesi täis. 6 mehe hulgast langes mõnes polgus 5 meest. Niisugune wõitlus kestab juba 10 päewa. Türgi sõda on praeguse sõja kõrwal naljaasi, ütles üks kindral, kes ise kaks korda on haawata saanud.

Kui palju nendes wõitlustes, mis Mukdeni ja Ljaojani wahel edasi kestawad, mehi on langenud, seda ei ole teatatud. Langenud ja haawatute arw on muidugi alles isegi wäejuhatajatel teadmata.

Üks Birs. Wed. saadetud telegramm laseb aimata, kui suurt kahju mõned Wene wäejaod on saanud. Selles telegrammis öeldakse: „Meie soldatid on kõige suuremat kiitust ära teeninud. Nad on oma tõsist waimu neil weristel päewadel näitanud, kus surm peaaegu igaühe pea kohal heljus ja kus mõnedes wäejagudes ainult mõni tosin tuhandete hulgast elusse jäi.“

Jantai lahingust teatati 30. sept. Russile .... Meil oli eilase päewa ülesandeks Endoniulu ja Nimeta mäe tagasiwõtmine. Kumbagit mäge ei olnud aga wõimalik tagasi wõita, ehk küll meie wägi otsata waper oli ja wägilasena tormi jooksis. Meie wäsinud soldatid tungisiwad imelise agarusega ja meelekindlusega surma, nagu oleksiwad nad pidule läinud. Japanlased pöörsiwad kõikide batareide häwitawa tule tormijooksjate peale ja lasksiwad nad maha, enne kui nad kaitsekraawide ligi jõudsiwadgi. Mõnesse roodu jäi ainult 12—15 inimest järele. Ohwitserid oliwad kõik maha lastud. Alamohwitserid ja lihtsoldatid juhatasiwad roodusi. Üks ohwitser tuli peotäie soldatitega, kes enamasti kõik haawatud oliwad, tagasi. Kindral hakkas temaga kärkima: „Kuidas teie julgesite ära tulla ja oma mehi maha jätta? Sedamaid minge tagasi! Kus teie polk on?“ — „Ta on siin, ekstselents,“ wastas ohwitser. — „Mis — kas rohkem ei olegi?“ küsis kindral ehmatanult wäikest soldatite salka waadates, kes suuremalt jaolt kõik haawatud oliwad. „Kõik, kes elusse on jäänud,“ wastas ohwitser taia, enesel aga jookseb weri mööda palget maha. Tal oli haaw peas. Kindral jäi wait.

Ma olen meie suurtükiwäge alati kiitnud. Nüüd pean Japani oma kiitma, sest ta töötas selles wõitluses imestamisewääriliselt. Nähtawasti oliwad kõik maakohad mõõdetud. Meie wäejaod, kes peale tungisiwad, lasti mõne minutiga harwaks. Enam kui kakssada suurtükki oli meie wastu ülewal nimetatud kohal üles seatud. Iseäranis ägedat tuld andsiwad nad eile kella 5 ajal õhtu, kui nad meie pahemast tiiwast läbi tungida katsusiwad. 3. okt. telegrafeeriti sellesamale lehele: Eila kella 6 ajal hommiku alustasime meie Schahe all wõitlust, uuesti peale tungima hakates. Meie kaks polku surusiwad japanlased esimeste seisukohtade pealt ära, aga siis, kui ka teised seisukohad ära wõeti, hakkasiwad japanlased niisugust ägedat suurtükituld andma, et meie mehed seisma jääma oliwad sunnitud. Algas suurtükkidega laskmine. Kaheteistkümne Japani suurtüki juurest oliwad kõik mehed maha lastud ja jalawägi taganes ka. Meie nägime mahajäetud suurtükkisi, aga ära wõtta meie neid ei wõinud, sest et ligineda wõimata oli. Kui meie kaks bataljoni neid ära wõtma läksiwad, hakkasiwad japanlased häwitawat tuld andma. Schrapnellide kuulisi sadas nagu wihma äiksepilwest. Niisamasugune lugu oli pärast kolme meie batareiga. Kui meie wägi edasi tungis, läksiwad ka need bataljonid edasi. Siis aga langesiwad suurtükimehed ja ka jalawägi oli taganema sunnitud. Suurtükid jäiwad maha, aga japanlased ei wõinud neid ära wõtta, ehk nad küll katsusiwad ja ehk küll suurtükid kuni õhtuni seal seisiwad. Õhtul läks aga meil korda oma suurtükka ära tuua. Meie suurtükiwägi töötas hästi. Japani bataljonid nagu pühiti ära. Wõitlus oli hirmus, halastamata. Soldatid wõitlesiwad teades, et taganemist ei ole. „Sure wõi wõida, nii on meile öeldud,“ ütlewad nad. Surm ei kohuta kedagi. Weri woolab jõena. Õhtuks jäi wõitlus wäiksemaks. Meie jäime oma kohtade peale ja japanlased ka. Täna hommiku algas wõitlus uuesti, seega juba kuuet päewa.

Kindral Orlowi õnnetu saatus. Kaugest idast Moskwasse tulnud arst Jemeljanow on jutustanud, kuidas kindral Orlow diwisjoni saatus Ljaojani juures terwe Kuroki plaani nurja ajas. Orlow, nagu teada, wõitles Kuroki wäega. Kuropatkin uskus nii kindlasti wõidu sisse, et juba enne kõikidele korpustele teatas: „Hurraa, Kuroki on ära wõidetud!“ Kindral tahtis selle teatega sõjawäge waimustada. Kindral Samsonow andis Orlowile nõu, seisukohale jääda ja seisukohta kaitseda, kuni kindral Stackelbergi korpus appi jõuab. Orlow ei tahtnud aga tegewuseta seista. Ta arwas, et tema diwisjonil waja on üht mäge ära wõtta, kuhu peale hea oli suurtükkisi üles seadida. Ehk küll Samsonow Orlowit hoiatas, läks Orlow siisgi edasi, ilma et tähele oleks pannud, et japanlased wilja sees kahel pool waritsesiwad. Japanlased lasksiwad wenelased edasi minna ja hakkasiwad siis igalt poolt peale tungima. Wenelased ei olnud waenlast ootanud. Diwisjon oli esimest korda wõitluses. Ta hakkas kiiresti taganema. Soldatid oliwad kõik äritatud ja jooksiwad sinna tänna. Warsti kihutas kindral Jantai juurde, ise kahwatanud ja äritatud, ja hakkas sõjawäge rahustama ... Ta oli oma heale ära karjunud ... Ma palusin teda, et ta haawatute jaoks laseks rongi saata. Ta wastas, et ta ise haawatud on ja enese terwise waese tunneb olewat. Haaw ei olnud tõsine, aga kindral ise oli nähtawasti nõrgaks jäänud. Ma saatsin ta haawatute rongis ära. Sellessamas rongis oli ka raskesti haawatud brigadi kindral Fomin, kellel pealuu puruks oli lastud. Kui haawatuid seoti, kostis kusagilt püssipauk. Keegi hüidis: „Japanlased on jälle meist mööda läinud!“ Haawatud kargasiwad üles ... Isegi haawatute kandjad, kes juba mitmes wõitluses oliwad käinud, ei suutnud üleüldise meeleolu mõju alt wabaks jääda ... Soldatid wõtsiwad püssid kätte. Wilja sees peidus olew Wene batarei hakkas põmmutama ... See kõik tegi ärituse weel suuremaks ... Poole tunni pärast jäiwad aga kõik rahulikseks. Japanlasi ei olnud. Püssipauk oli kogemata lahti läinud.

Jemeljanowi seletuse järele on meie haawatute ja surnute arw Ljaojani lahingus Orlowi diwisjoni nurjaläinud ettewõtte läbi märksa kaswanud.

Arst Wene-Japani sõjas.

Kirjutanud Dr. **R. Kawakiwi.**

Nikolsk-Ussuriiskis.

Järg. 11

Uut ametiwenda Dr. Pool'i arwasin esiti nime järele sakslase olema (Wene keeles kirjutatakse ta nime „Поль“, kuna wäljaräägitult healik „o“ nime sees pikk, aga pehme oli), aga lähemal tundma-õppimisel selgus, et ta kas puhas wenelane ehk wähemalt juba mitmendast põlwest saadik

ärawenestatud oli. Arstiteaduslise hariduse oli ta Peterburis sõjawäe arstide akademias saanud ning peale selle ka juba sõjawäe latsarettides ametis olnud.

Ta oli alles 27 aastat wana, keskmise kaswuga, wäiklase kehaehitusega, walgetwerd, puhta punapõselise näoga, milles ainult ülemiste huulte peal natuke habemekarwu tärkamas oli. Seltsimeestega ümberkäimises oli ta alati wäga külm ja tagasihoidlik, aga ülemusega sai ta wäga hästi läbi.

Teine inimene, keda ma selsamal ajal esimest kord nägin ja mul ka ettepoole wäga palju kokkupuutmist oli, oli apteker Schkrobow. See oli täiswerd wenelane, Moskwas üles kaswanud ja seal ka aptekriks õppinud, mille järele ta Tschita linna koha peale saanud, kust ta siis sõja alguses „wälja-tagawara 2. hospidalisse" määrati, sest et ta tagawarawäeline oli. Tschitasse jäänud herra Schkrobow'il naine lastega maha, kuna Dr. Pool poissmehena perekonna muredest prii oli.

Peale nende herrade tutwustati meid weel nelja naisterahwaga, kes meie hospitali juurde halastajateks õdedeks oliwad määratud. Nad kõik oliwad Ida-Siberi linnadest pärit ning seal ka juba haigetalitajatena tegewad olnud. Nooruse õitseaastatest oliwad nad juba ammugi üle.

Wiimase uudisena saime teada, et meie järgmisel päewal, 13. märtsil, Nikolsk-Ussuriiskist minema saame ning et meie reisisiht Ljaojan saada olema. Heameel oli suur. Ussinasti legime weel wiimased kirjad ja kirjeldused walmis ning toimetasime posti peale, pakkisime asjad kõik sisse ning saatsime järgmise päewa ennelõunel denschtschikute hoole all raudtee jaama. Kapten P. oli lahkesti wooride eest muretsenud, kes ka meie kraami wiisiwad. Ise ruttasin weel linna, et postkontorist wiimased kirjad ja ajalehed, mis hommikul kohale oliwad jõudnud, wastu wõtta ja posti peal üles anda, et sellest päewast peale kõik kirjad, lehed ja telegrammid mulle Ljaojani järele saadetaks. Minu käik posti peale ei olnud asjata, sain mitmed kirjad ja lehed ning, saadud lugemisematerjali üle rõemus, sõitsin woorimehega waksali.

Ilm oli ilus, päikesepaistene, lumi wäljadelt pea hoopis kadunud, pooleteise wersta pikkune tee linna ja waksali wahel aga hirmus porine.

Waksalis kuulsin, et meie rong alles pealelõunel umbes kella kolme ajal minema hakata. Aega oli siis weel küll, umbes paar tundi. Läksin kõige pealt waatama, kas asjad kõik õigesti kohale toimetatud. Aga see ei olnudgi nii lihtne, kui esiti arwasin. Tarwis oli esiti oma „denschtschik" Konusow üles leida, keda ka natukese otsimise järele wäljast platsi pealt kätte sain.

See juhatas mind siis umbes pool wersta maad jaamast eemale, kus alles kõrwaliste rööbaste peal rong seisis, millega meie pidime sõitma. Oli sõjawärong, mis peale meie hospidali weel osakene sõjawäge, hobusid ja mitmesugu moona Ljaojani pidi wiima.

Rongi täideti alles. Minu kraami oli Konusow kõik ilusti kuhu tarwis juba ära paigutanud, jaolt kraami-, jaolt sõiduwagunisse, milleks kolmanda klassi wagun oli antud. Mõte, wiis kuus päewa kolmandas klassis, mis tolmust, mustusest ja isegi wäikestest, walgust kartwatest loomakestest kubises, sõita, ei olnud sugugi meelt ülendaw, iseäranis weel sel põhjusel, et ma oma terwise nõrga tundsin olema. Kõige rohkem muret tegi mulle tolm, mida kopsud pidiwad sisse hingama. Aga mis sinna parata, sõja aeg, sõjawäe rong, kõik teised ametiwennad pidiwad ju ka sellega leppima ning alamwäelised pidiwad weel wähemaga rahul olema.

Natuke rõhutud tundmustega lahkusin rongist ja kõndisin jaama poole, et enne ärasõitu buhwetis weel keha sooja lõunasöögiga kinnitada. Kõndimise peal mõtetes olles ei pannud esiti nagu tähelegi, et waksali ümbruses rohkem rahwast wahe peal oli kogunud. Kui ma aga waksali otsa lähidal üle sõiduplatsi pidin minema, et siis waksali kõrwalt waksaliesisele peaseda, sundis mind liht wankrite suur hulk ning politseinikkude ja soldatite platsi peal olemine ümbrust terasemalt tähele panema.

Minu silmade ees oli wäga isewärki waatepilt. Platsi peal hulk woorisid; kõik patjade, tekkide ja muu kimpu kompsudega täis laotud; wooritajateks enamasti hiinlased, wooride peal aga istuwad lühikese kaswuga, süsimusta juukstega, suurte põsenukkide ja kollaka näokarwaga mehed, naised ja lapsed. Meesterahwastel täiesti Europa moodi riided seljas, naisterahwaste seas oliwad aga mõned, kellede ülikond hoopis Europa omast lahkuminew oli, umbes nagu Hiina naisterahwa wälimust meelde tuletas. Ja kõigile nendele wooridele ja inimestele tuli tuhatnelja ajades linna poolt ikka weel uusi juurde. Politsei ja soldatid hoidsiwad nendele teed lahti, eraldasiwad neid platsi peal raudtee tammi kõrwal muudest inimestest ning ei lasknud kedagi kõrwalist inimest nende juurde.

Kange wahi all pidiwad imelised inimesed oma kraami ruttu wankritelt maha laduma, ise raudtee kõrwale ühte hulka koguma ning siis tulise kiirusega endid ja oma kraami mitmesse kolmanda klassi wagunisse kolima, mis nende jaoks walmis oliwad seatud. Ei olnud aga mingisugust ruttu, kisa, hulumist, kaebamist ega wandumist kuulda. Kõik sündis ruttu ja wagusi, ehk kül politsei nendega just mitte wäga pehmelt ega peenelt ümber ei käinud. Mehed pidasiwad endid nähtawasti wabalt ja iseteadwalt üles ning politsei käskude rutulise, tõrkumata ja korrapäralise täitmise juures ei olnud mingisugust orjameelsust märgata, waid ainult arusaamist, et see praegu nõnda peab olema.

Kui silma esimest korda kõige selle waatemängu peale heitsin, arwasin seda soldatitest ja politseist ümber piiratud inimeste salka kurjategijaid wangisi olema, aga kohe sain ka oma eksitusest aru, sest kurjategijaid wangisi ei lasta mitte koormate kaupa majakraami enesega ühes wedada.

Siis arwasin nad juudid olema, kellele Nikolsk-Ussuriiskisse asumine wahest keelatud wõis olla, kes aga keelust üleastunud ja nüid politsei poolt linnast wäewõimuga wälja saadeti. On ju meie suurel isamaal palju niisugusi kohti, kus juutidel asumine, elamine ja töötamine keelatud on.

Aga ka see arwamine oli ekslik, sest juutidega oli meestel ainult oma lühikese kaswu, enamisti kulunud Europa laadi riiete ning juukste süsimusta karwa poolest sarnadust. (Järgneb.)

Wäljamaalt.

Saksa Lõuna-Lääne-Afrikas

on seisukord juba õige tõsine. Kõik kohalised mustad mehed on mässamas. Witboi suguharu oli esimene, kes peale herero jakslastele sõda kuulutas. Nüüd on ka kõik hottentotid sõjariistad kätte wõtnud. Afrika peab ainult mustade päralt olema! see on nüüd mustade meeste üleüldine soow. Saksamaal tuleb suuri ohwrid kanda, enne kui ta mässajatest suguharudest jagu saab.

Portugalia asumaal

Lääne-Afrikas on ka sõda lahti ja ähwardab õige suureks minna. Lahingus, mis portugallastel mustadega oli, wõideti esimesed ära ja mustade kätte langes 450 püssi sõjawäljal ning peale selle weel 600 püssi ja 120,000 patronit, mis sõjamoonawooris oliwad. Selle sõjasaagi läbi on mustade sõjawaimustus suurel wiisil kaswanud.

Lippe küsimus

läheb õige naljakaks. Maks uut troonitahtjat on esimesele kahele juurde tulnud. Need seletawad ka, et nende esiwanemad, isad ja emad, kõik puhastwerd olnud ja nii nende — trooninõudjate — weres tilkagi alama seisuse werd ei ole. Kuidas lugu wiimaks läheb, on teadmata. Terwe lugu teeb aga rohkesti nalja, iseäranis see weresegamise küsimus, millel tüliasja juures peatähtsus on.

Minister — pärandusepetja.

Italias arutatakse iseäralist kohtuasju, mis Italia wälimiste asjade ministrisse ligidalt puutub ja millel tähtsad tagajärjed ministri saatuse kohta on. Kohtuasjaks andsiwad järgmised sündmused põhjust: A. 1900 suri Neapolis üks wanamees ära, kellel mitu miljoni warandust oli. Temal jäi kolm last maha: tütar Bice, kes praeguse wälimiste asjade ministri naine on, ja kaks poega. Poegade imestus ei olnud wäikene, kui nad testamendi awamisel kuulsiwad, et nemad midagi isa warandusest ei päri ja terwe warandus nende õepojale saab. Enne wanamehe surma oli keegi Giuseppe Raffaeli rikka wanamehe pojale enam kui 100 tuhat liret laenanud. Ka see laenaja oli kurb, kui kuulis, et tema wõlgnik oma isalt midagi ei päri. Et wähemalt osa oma rahast tagasi saada, läks ta wõlgniku õemehe juurde ja soowis wiimasega leppimise teel asja õiendada. Õemees ütles, et temal oma naise-wenna wõlgadega tegemist ei ole. Wõla-andja kirjutas siis Bice mehele: Kui teie leppida ei taha, siin teen ma selgeks, et teie esiteks oma äia olete ära kihwtitanud ja teiseks, et testament wõltsitud on ehk wähemalt midagi ei makſa, sest et ta tegijal mõistus enam selge ei olnud." Wastuse asemel kaebas minister kirjasaatja kohtusse, et see ähwardamiste läbi raha tahab saada. Kaks kohut mõistsiwad kaebtusealuse wabaks. Wiimane otsus lükati aga wäikese wea pärast ümber ja asi tuleb uuesti arutamisele.

Kohalik elu.

Postimehe toimetus awaldab oma lehe reedeses (224.) numbris järgmise kirja:

„Laupäewal ilmus „Postimehes" kuulutus, et 9. oktobril s. a. „Bürgermusses" pidu toime pandakse „waranduslisest kehwemate Eesti üliõpilaste heaks." Kuulutuse all seisis „Piduktoimekond."

Minewal aastal umbes selsamal ajal pandi ka sarnane pidu toime. Enne pidu oli linn juttu täis, pidutoimepanijad olla suurem osa Eesti üliõpilasi. Pidult ära tulles tundsin ja pärast selgus, et mind ja mitmeid teisi oli libisalt „ninapidi weetud." Pidutoimepanijad ei olnud Eesti üliõpilaste ringkonnaga, keda meie linna seltskonnas tuntakse, mitte mingis ühenduses. Kaugelt suurem osa Eesti üliõplasi ei teadnud toimepandawast pidust, ei pidutoimekonnast mitte midagi. Pidu olnud peaasjalikult ainult paari üliõplase heaks toimepandud, kellest üks — kõige suurema summa abirahasaaja — pidutoimekonna ja enese seisukohta, mis mõlematel natukene täbaraks oli muutunud, ajalehes asjata kaitsta püüdis.

Et pidu awalik on ning otstarbekohane, ja et endist wiisi paljud pidule minejad ei tunneks ennast wõeraste wette sattunud olewat, oleks küll paljude soow, et wäga auwäärt „Postimehe" toimetus järele kuulaks ja awalikult teada annaks: Kas nüüdne pidu on Eesti üliõplaste üleüldisel ettewõttel toimepandud, kas on pidutoimekond olemas, wõi on lugu nagu minewal aastal?!

Kõige austusega

Üks Eesti pidudel käija.

Jurjewis, 2. okt. 1904."

Selle Postimehe toimetuses wälja hautud kahtlustuse kirja wastu wõime järgmist teatada:

Möödaläinud talwel toime pandud pidu puhas sissetulek oli 204 rbl. 9 kop. See summa wiidi ülikooli walitsuse kätte, kust ta waranduslisest kehwematele Eesti üliõpilastele järgmisest ära jaotati: Eesti üliõpilane Jaan Sarw sai 58 rbl. 3 kop., Eesti üliõpilane Gottlieb Ast — 58 rbl. 3 kop., Eesti üliõpilane Gustaw Koskora — 58 rbl. 3 kop., Eesti üliõpilane Karl Leitu — 15 rbl. ja Eesti üliõpilane Hans Siimer — 15 rbl., — kokku 204 rbl. 9 kop. Wiimased kaks on Eesti üliõpilaste seltsi liikmed. Nende summade üle wõib igaüks ka ülikooli walitsuse ja kassaraamatutest teateid saada, kuna pidukulude kwiitungisid linna-politsei walitsuses näha wõib.

Üliõpilane J. Sarw on meie seltsides teaduslikka kõnesid pidanud, ajalehtedele kirjutanud, kuna üks tema töödest iseraamatuna on hakkanud ilmuma. Sedasama, ehk küll wähemal mõedul, on ka üliõpilane Gottlieb Ast teinud. Gustaw Koskora lõpetas kewadel ülikooli kandidadi eksamega ja on praegu Hugo Treffneri era-gümnasiumis õpetajaks. Karl Leitu on endine rahwa-kooliõpetaja. Hans Siimer on meie linna seltside pidudel kui osaw klawerimängija üles astunud.

Neid teateid oleme tõenduseks toonud, et seltskond nimetatud üliõpilasi pidust osawõtmise läbi mitte asjata ei ole toetanud. Nad on seda osalt juba ära teeninud, ja saawad loodetawasti tulewikus ehk weel rohkem seltskonnale oma tegewusega kasu tooma. Arwata, et see pidust saadud abi suur oleks, ei wõi mitte. Waranduslisest kehw üliõpilane peab ülikooli ettelugemistel käies ja kodus õppides ise oma tööga, suuremalt jaolt tundide andmisega ja ajalehtele kirjutamisega, ülikooli maksu, mis aastas 100 rublani ulatab, riided, toidu, korteri, raamatud j. m. muretsema. Kui raske ja waimlist terwist hawitaw see on, wõib igaüks arwata, liiategi weel siis, kui üliõpilane ülespidamise teenimise ja edasiõppimise kõrwal oma tegewusega kasuta meie seltsisid püüab toetada.

Mööda läinud talwel toimepandud pidu toimekonnas oli umbes kümme inimest, nende hulgas paar pidu sissetulekust abi saajat üliõpilast, kuna pidu korra eest nende ridade kirjutaja P. Speek wastutas.

Oma kirjas ütleb Postimehe kaastööline, et teda ja mitmeid olla „ninapidi weetud". Mis see peab tähendama? Kas seda, et pidu ettekannete poolest kõhn oli? Kui ja, siis ei ole see jällegi õige, sest pidu eeskawa oli nii tubli, et teda pidu arwustaja Postimehes isegi liig rikkalikuks arwas.

Ei naaber, „Üht Eesti pidudel käijat" ei ole mitte pidu toimekond ninapidi wedanud, waid tühised uulitsa kuulujutud, nagu eelpool toodud tõendustest selgub. Need põhjuseta uulitsa kuulujutud on nüid mehikest ninapidi isegi Postimehe weergudele wedanud, weergudele, kus meie linna kohwitantade ja uulitsa tühised jutud lehe täidisena wäga sagedasti ruumi leiawad, nii sagedasti, et kuulujuttudest puudu näib tulema ja Postimehe toimetus neid ise sepitseb. Muidu jääb arusaamataks, kuidas siis Postimehe toimetus niipalju tühje jutte, mida kõik linn täis olewat, kuuleb, aga teised surelikud ei kuule. Kui jutud tõelikult olemas oleksiwad, siis kuuleksiwad neid ka ehk teised.

Kuuletatud tühiseks jutuks tuleb ka seda kuulujuttu pidada, mille peale Postimehe toimetus oma kirja on rajanud. Wiimasel näib sihiks olema möödaläinud talwel toimepandud pidu ja pidutoimekonda kahtlustada, et seltskonda eestulewast pidust osawõtmisest eemale tõrjuda. Postimees kardab jällegi, et pidu sissetulekust abisaajate hulgas niisugused üliõpilasi juhtub olema, kes Postimehe sõbruskonna liikmed ei ole ja iseseiswalt tööd teewad ning iseseiswalt mõtlewad. On ju Postimehe juhtmõte: kes Postimehe toimetaja „mina" sisse ei usu, teda ei kumarda, tema ees kõhuli ei rooma, ning tema pilli järele ei tantsi, seda peab Postimees oma wastaseks — waenlaseks ja seda püüab Postimees „wagaks" teha, nagu ta alati kinnitada armastab. Kes aga Postimehe „mina" ees oma kaela paenutab, põlwi nõtkutab ning au annab, sellele teeb Postimees „ammak" tuhanda põlweni head, selle kasuks toime pandud pidusid taewani ülistades ja rahwast pidule meelitades, selle auks juubelipidusid toimepannes, kus pillid üirgawad ja trummid põrisewad, hakaku wõi Toomemägi Emajõega kaelastikku tantsima.

Arwatawasti saab eeltulewal laupäewal toimepandud pidust osawõtmine rohke ja elaw olema, sest et pidu eeskawa tõesti rikkalik ja huwitaw on. Head edu pidule!

Rahwahariduse ministri wõersilkäik. Rahwahariduse minister käis wiimastel päewadel meie linnas õpeasutusi waatamas. Selsamal ajal wiibis ka Riia õpekonna kurator Uljanow siin. Minister teatas oma siinolemise ajal üliõpilaste korporatsionidele, et Keisri Majesteet neile wärwimütside ja lintide kandmiseks luba on annud.

— Hiljuti tõiwad pea kõik kodumaa ajalehed teateid naisterahwaste kohta, kes ülikoolidesse astunud. Nähtawasti on see ajajärk ka meie juures kätte jõudnud, kus naisterahwas teadmisi otsima hakkab, teadmisi, mis teda oma jalale awitab seada ja wanadest eelarwamistest wabastada. Et just Eesti kännust wõrsunud neiud meiemaal sellega algust on teinud ja agarust näidanud, seda wõeralt maalt nõutama minna, mis kodumaal alles kättesaamata on, see wõib meile ainult kiituseks olla ja seda uuesti tunnistada, et wanad kultura kandjad klassid hariduse edu nõudmiste wastu tuimad on ja et laiemad rahwakihid walmis on seda eneste õladele wõtma.

Teisest poolt awaldatud teadete täiendamiseks teatatakse meile, et neiud Franziska Martna, Tallinnast, Alide Poom ja Frieda Geidek, Narwast, 27. sept. Berni sõitsiwad, kus F. Martna filosofia fakulteetis uusi keelesid (pea-asjana) ja rahwamajandust kuulda mõtleb, kuna A. Poom ja F. Geidek arstiteadust õppida tahawad.

Meie soowime neiudele jõudu ja õnne. Leidku nende eeskuju rohkesti järeletegijaid. Meie loodame nende neiude käekäigust ja tähelepanemistest wõeral maal oma lugejatele wahete wahel teateid tuua.

— 2. oktobril sõitis herra Eduard Wirgo, siiamaalne Teataja talituse juhataja, Tallinnast Parisi, et sealses Wene wabas ülikoolis ettelugemisi kuulata. Meil on lootus ka hr. Wirgo sulest oma lugejatele Prantsusemaalt teateid tuua.

— Näitemängu sõprade tähelepanemisi juhime selle peale, et Wanemuises 17. okt. dir. Wiera juhatusel näitemängu „Ewa" etendatakse, millest Betti Ohakas osa saab wõtma.

Tsirkus tuleb oktobrikuu keskmistes päewades meie linna etendusi andma.

Wärwimütside kandmise luba, mis üliõpilaste seltsidele anti, on wärwimütside kandjatele arusaadawal wiisil rõemu walmistanud. Selle rõemu awaldamine tuli aga järgmisel päewal niisugusel wiisil awalikuks, et sellest waikides mööda minna wõimata on.

Kohtukojast. Selle peale waatamata, et mitmed puu-

oliwad juba ära kantud ja kohati oliwad lahinguwäljale jäänud sõjariistad hunikutesse kogutud. Mitmes kohas mäeweerudel ja kaitsekraawides oliwad meie ja Japani soldatite surnukehad ja werised ja kõweraks murtud püssitikud. Üks kaitsekraaw, mis surnukehasi täis oli, andis kõige meeleheitlikumast wastupanemisest tunnistust. Surnukehade kõrwal oliwad riidetükid, weepudelid, werised sõjariistad ja pommide killud. Kõikidel Japani alamohwitseridel oliwad kompassid kaasas ja kõik Japani soldatid oliwad korralikult riides, mõnedel oliwad täitsa uued flanellist särgid seljas.

Kuroki haige. Londoni kaudu teatatakse, et Japani kindral Kuroki kõhutõbes raskesti haige ja suremas olla.

Jantai lahingu ohwrid. Kindral Geismann arwab Birž. Wed., et Hunhe ja Taitsõhe jõe wahel umbes 80,000 meest haawata ehk surma sai ja et hea on, kui kahju suurem ei ole.

Japanlaste lüüasaamine. Ühes Tokios tulnud telegrammis jutustatakse: 3. okt. läks üks wäejagu brigadikindrali Jamada juhatusel edasi, et pahema tiiwa wäge, kes Schahoou juures waenlase peale tungis, toetada. Tema lõi waenlast Weichialoutsu juures, kui ta wastase käest kaks suurtükki ja laskemoona wankrid ära wõttis. Pärast seda lõi ta waenlase pealetungimise uuesti tagasi ja oli parajasti oma seisukohale taganemas, kui äkitselt kella 7 ajal õhtu üks Wene diwisjon ta ümber piiras. Ägeda wõitluse järele, kus mees mehe wastu sõdis, läks tal korda wastase wahelt läbi tungida ja oma endisele seisukohale jõuda. Selle aja sees langesiwad aga Japani suurtükkihobused ja mehed pidiwad 9 uut wäljasuurtükki ja 5 teist suurtükki maha jätma. Japani kahju pühapäewal oli umbes 1000 meest suur.

Missugune hädaoht sõjasõnumisaatjaid ähwardab, näeme Nemirowitsch-Dantschenko kirjast, mis Now. Wr. on awaldatud. Seal öeldakse, et sõjasõnumisaatja nüüdses sõjas niisamuti elu ja surma peal wäljas on kui soldat, sest üks Inglise ajalehe sõnumisaatja langes Jukon juures, üks Wene sõnumisaatja sai Wafangou juures haawata, teine lasti Ljaojani juures maha, kolmandal lasti pea puruks, neljas jäi teisest jalast ilma . . .

Sõjalaewade ostmine. Kuidas Daily Telegr. teatatakse, olla Wenemaa Tschile riigi käest 3 ristlejat, Argentinia käest ka 3 ja Brasilia käest 1 ristleja ostnud. Teiselt poolt jälle tuleb teade, et Japan nende riikide käest sõjalaewu on ostnud.

Wäljamaalt.

Mikspärast Afrika mustad mässawad?

Selle küsimise peale ei ole kerge wastata. Seda, mis mustad ise teatsiwad taewata, meie ei tunne. Walged tahtsiwad aga kõike süüdi mustade kaela weretada. Siiski leidub walgete hulgast mehi, kes tõele au annawad ja kauge maa sündmusi õiges walguses näitawad. Üks niisugune mees, baron von Rettelbladt, kirjutab Saksa Lõuna-lääne Afrika mässu põhjustest järgmist: Selge on, et hererode sõja põhjus sellest tuli, et Saksa walitsus lepingut, mis hererodega a. 1885. tehti, ei täitnud. Selle lepingu järele oli Saksa walitsus kohustatud herero'si hottentottide röövtätude eest kaitsma ja hererode oma seadusi ja harjunud ja kombeid alale jätma. Peale selle — see on kõige tähtsam — lubas walitsus, et ta hererodele maksusi peale ei pane. Sakslastele anti ainult luba hererode maal kaubelda, reisida ja elada. Kõikidest nendest lepingu tingimistest astuti üle. Hottentottid käisiwad endisel wiisil röövimas, ilma et hererod sakslaste ehk kellegi teise poolt kaitset oleksiwad leidnud. Hererodele ei pandud mitte ainult wankri ja joogimaks peale, waid taheti ka majamaks panna ning terwe hererode maa ära jaotada. Sellepärast oli hererodel õigus mässu tõsta, ütleb baron Rettelbladt.

Kohalik elu.

Postimees rääib Burgermusses warandusliselt kehwemate Eesti üliõpilaste heaks toime pandawa pidu asjus oma põhjendamata kahtlustust ja jenni ikka edasi ajada, selle peale waatamata, et ta tahtsajutuga, nagu oleks möödaläinud talwel pidu ainult ühe üliõpilase heaks toime pandud, lõhe kuktus. Selle pidu kohta kirjutab Postimehe toimetus oma lehe 228. numbris uuesti. Ta küsib: Miks siis raha just nimetatud üliõpilastele jagati, kuna meie linnas weel nii ugi warandusliselt kehwi Eesti üliõpilasi on?

Pidu toimepanijad wiiwad pidust sissetulnud raha ülikooli walitsuse kätte, kus juures nad neid üliõpilasi nimetada wõiwad, kellele abi tarwis on. Kui ülikooli walitsus leiab, et ette pandud üliõpilased tõesti waranduslikult kehwad ja abi wäärilised on, siis täidab ta harilikult pidu toimepanijate soowi, ehk ta tuli oma heaksarwamise järele ettepandud üliõpilaste nimekirjas muudatusi wõib teha. Miks pidu toimepanijad möödaläinud talwel just minewas numbris nimetatud üliõpilased abisaamiseks ette paniwad, sellest raakisime wiimases numbris. Miks abi aga suuremale üliõpilaste arwule ei antud, tuleb pidu wähesest sissetulekust, sest kui suuremale hulgale abi anda, siis saab igaüks wäga wähe. Parem siis abi nii anda, et abi tõesti abi oleks ja abisaajateks niisugused walida, kes seda seltskondliku tegewusega juba wähegi ära teeninud on. Lõppeks peab ka pidu toimepanijatele seda wabadust lubama, et nad oma tahtmise järele üliõpilasi abisaamiseks ette panna wõiwad ja nimelt just neid, keda nad soowiwad, sest et pidu toimepanijad pidu tehes waewa näewad.

Kui üliõpilaste seltsi liikmetele wähem abi määrati, kui neile, kes seltsi liikmed ei ole, siis on seda sellepärast tehtud, et selts oma liikmetele üliõpilastele isegi iga aasta rahalist abi annab, mis sellepärast wõimalik on, et ka ülikooli ära lõpetanud mehed seltsi liikmeteks — filistriteks — edasi jääwad, kus juures nad ka seltsile maksu maksawad. Üliõpilased ei saa seltsi käest abi muidugi asjata, sest filistritel jääb seltsi asjaajamises ka hääleõigus edasi, mispärast üliõpilased ennast tahes ehk tahtmata filistrite mõju alla peawad paenutama.

Postimees awaldab selle üle imestust, et pidu toimekonna hulgas ainult paar abi saajat üliõpilast olnud, kuna G. Ast Uudistes muidu „pidu toimepanijate üliõpilaste" nimel kirjutanud.

Kui pidu toimekonnas paar abisaajat üliõpilast oli, siis ei tähenda see, et seal üliõpilasi rohkem ei olnud. Neid oli seal üleüldse, kui meie ei eksi, 4—5 meest, nende hulgas siis ka kaks abisaajat. G. Ast wõis siis, kas kõikide pidu toimekonnas olewate üliõpilaste nimel kirjutada, wõi ka ainult paari abisaajate pidu toimekonnas olewate üliõpilaste nimel. Nii ei ole selles asjas midagi wastu olla käiwat.

Postimees püüab ikka selle peale rõhku panna, et need Eesti üliõpilased, kes Eesti üliõpilaste seltsi liikmed ei ole, ennast Eesti üliõpilasteks nimetada ei wõi. See on just sedasama laadi, nagu Postimees Jurjewi wäikepõllumeeste seltsi näitust iseäralise rõhuga Eesti näituseks ja ka ennast Eesti päewaleheks nimetab, just nagu Wiljandis, Wõrus, Tallinnas jne. peetud meie wäikepõllumeeste näitused Eesti näitused ei oleksiwad ja nagu teine päewaleht Teataja Eesti päewaleht ei oleks. Kas pole päris temp, mõni kümmekond inimest meie maakonna linnakeses tahab wägisi meie rahwa — miljonilise pere — nime monopoliseerida (ainuomanduseks saada). Ainult nemad — wäike salgake kodanlasi — on eestlased, ainult nende mõju all olewad seltsid on Eesti seltsid ja ainult nende tegewus on Eesti töö, kõik teised meie rahwa liikmed on muulased ja nende tegewusel ei ole Eesti asjadega midagi tegemist — niisugune näib Postimehe sõpruskonna arwamine enese ja teiste kohta olema. Loodame, et lugejad selle peale õieti waatawad ja et meil pikemat seletust waja teha ei ole.

Mis sellesse Postimehe poolt toodud kuulujutusse puutub, nagu oleks pidu toimekond kahe minewas numbris nimetatud Eesti üliõpilaste seltsi liikmega kaubelnud, et nad pidust saadawa abi wastu wõtaksiwad, et nad seda olla ainult üüritekseks ajaks lubanud teha, nii öelda wõlgu wõtmise teel, ja et nad pärast G. Astile raha tagasi andnud, siis peame tähendama, et niisugune kuulujutt nende tohme üliõpilase peale iseeuguse warju heidab, sellepärast saawad nad wististi kõne all olewas asjas awalikku seletust andma.

Nii palju on aga meil kindlasti teada, et pidu toimekonnal kahe nimetatud Eesti üliõpilaste seltsi liikmega ei enne ega pärast pidu mingisugust läbirääkimist, weel enam kauplemist selle kohta ei ole olnud, et nad raha ainult üüritekseks ajaks wastu wõtaksiwad. Nendele teatati ainult pidu toimekonna poolt, et kui nad pidu sissetulekust abi soowiwad saada, siis wõiwad nad seda saada ja nad saiwad. Sellepärast on see Postimehe kuulujutt sellesama kuulujutu sarnane, nagu oleks pidu ainult ühe üliõpilase heaks toime pandud.

Mis sellesse Postimehe poolt ette toodud kuulujutusse puutub, nagu oleksiwad tähendatud kaks Eesti üliõpilaste seltsi liiget oma osa raha G. Astile „tagasi maksnud", siis jääme ootama, missugune saatus ka sellel kuulujutul saab olema, sest kuidas wõisiwad nad raha G. Astile tagasi maksa, kui nad seda ülikooli walitsuselt saiwad ja ülikooli walitsus pidutoimekonnalt? Mis tegemist wõis neil G. Astiga olla? Kui nendele selts oma erakonna huwide pärast peale käis, et nad wäljast poolt seltsi saadud abi tagasi wiiksiwad, siis wõisiwad nad raha ainult ülikooli walitsusele tagasi wiia, s. o. sinna, kust nad raha saanud oliwad.

Oma seletuses tähendab Postimees: „Teised üliõpilased — wenelased, sakslased — panewad sarnaseid pidusid teist wiisi toime. Nemad austawad põhjusmõtet: kui awalikku abi palutakse, siis peab ka asju awalikult ajama. Selles arwamises on ka Eesti üliõpilased peale Uudistes nimetatud meeste" (jällegi märkus, nagu ei oleksiwad Uudistes nimetud üliõpilased Eesti üliõpilased — missugune tine!).

Mis nüüd awalikuse asjaajamisesse puutub, siis peab küll Eesti üliõpilaste seltsi liikmete kohta ütlema, et nad oma kiwimajas just kui hiinlased müüri taga elawad. Nende tegewusest ja tööst ei kuule sealt keegi surelik kärtu ega kahku, nii et tahtmata küsimine keelele kerkib, kas nad seal üleüldse midagi tõsist teewad, wõi teewad muidu oma lõbuks pillerkaari ja kuulawad wahete wahel oma printsipalide filistrite nuu-lauln.

Kui wenelased ja sakslased sarnaseid pidusid toime on pannud, siis ei ole nad ingagi suuremat awalikku elelut üles näidanud kui tõne all olew pidu toimekond. Nii esimesed kui wiimane kuulutawad pidu ühes eestawaga wälja, teatates, et sissetulek kehwemate üliõpilaste heaks läheb, kus juures abisaajaid üliõpilasi nime pidi kunagi üles ei arwata, sest et see abisaajatele wahest ebameeldiw wõib olla. Ka pidu toimekonna liikmeid ei kuulutata wälja, sest et see tarwilik ning tähtjas ei ole ja et keegi nendest oma nime ja „minaga" kui heategija hiilgada ei taha, nagu wahest mujal weel suure praginaga kuulutatakse: Eesti näituse üleüldine juhataja jne. Kui meie minewas numbris abisaajate üliõpilaste nimed awaldasime, siis olime seda sellepärast sunnitud tegema, et Postimehe poolt ette wõetud põhjuseta kahtlustust, nagu oleks pidu ühe ainsa üliõpilase heaks toime pandud, purnuks lüia.

Postimees räägib awalikust abipalumisest. Aga seda abi, kui armuandi ei ole seltskonnalt keegi palunud. Kui inimesed pidule ilmusiwad, siis ei wõetud nendelt raha mitte ilma tasuta wastu, waid pidul pakuti inimestele lõbu ja paluti seda rikkalikult. Ku raha oleks seltskonna käest muidu korjatud, nagu näituseks uue aasta õnnesoowide tahtiermise tujul, siis wõiks niisugust abi kui armuanni peale waadata, aga ka mitte täielikult, sest kui seltskond kehwemaid üliõpilasi aitab, siis loodab ta nendest omale tõrd tulu saada.

Kui pidu kaudu üliõpilaste abimuretsemise juures ohwrimeelest rääkida, siis wõib seda ainult nende laulijate ja mängijate kohta ütelda, kes pidul ilma maksuta üles astuwad.

Wiimaks ei wõi meie tähendamata jätta, et Postimees iseäralise wisadusega ja kõrtsinguste wäljamõeldud abinõudega pidu wastu wõitleb, ilma et ta selleks ühtegi tõelikku põhjust ette toots. Wäikaks on juba läinud ühe ilma suurema tähtsuseta pidu asjus nii palju kirjutada, waieldа, ajalehe ruumi raisata ja lugejaid tülitada. Aga midagi ei ole teha, kui kallale tungitakse, tõeta wastu, pealegi weel sel korral, kui ka õigus täielikult pidu toimekonna pool tunned olema.

Ajalehe tellijate adressid. Kohaline posti- ja telegrafi kontori ülem teatab oma ülemuse nõudmisel meile, et edespidi terwe adres ajalehe peal Wene keeles tuleb trükkida, nagu posti ja telegr. asjus antud määruste ja seadluste kogu 243. paragraf nõuab.

See nõudmine teeb lehe kättesaamisele wististi takistusi. Siiaajani oleme adressidel selle jao, mis jaamasi ja linnasi näitab, Wene keeles trükkinud, et ametnikkudel kerge oleks lehtesi edasi saata. Maale minewatel lehtedel oleme aga lehe saaja ja talu nime Eesti keeles trükkida lasknud, sest et lehe kättewiijad maal sagedasti Wene keeli kirja lugeda ei oska. Et postitalituse ülemuse nõudmisel nüüd terwe adressi Wene keeles tuleb trükkida, siis teeb see muidugi maal raskusi.

Tellijaid ja tellimiste wastuwõtjaid palume seda tähele panna ja adressid wõimalikult Wene keeles saata.

Kohalise ülikooli rektor Lewitski lahkub ligemal ajal meie linnast ja oma praegusest ametist. Ta on teaduste akademiasse ametisse kutsutud.

Rahukohtunik professoriks. Endine kohaline 3. jaoskonna rahukohtunik J. Michailowsky, kellest omal ajal meie linnas iseäralise juhtumise pärast palju räägiti, on nüüd Tomski ülikooli professoriks ja ka sellesama ameti peale Tomski tehnologia instituti walitud, teatatakse Nordl. Ztg. M. esimesel ettelugemisel on kuulajaid rohkem olnud kui ruumi jatkus.

Teade sõjawäljalt. Professor Dr. Zoege von Manteuffel on, kuidas Nordl. Ztgile teatatakse, 6. okt. Mukdenist meie linna telegraferinud: „Ma olen kõige suuremas lahingus, mida maailmas on peetud ja mida ajalugu tunneb, olnud. Meie elame ja oleme terwed."

Tulekahju. Ööse wastu 7. okt. põles Weski uul. Saksa Üliõpilaste korporatsioni Livonia seltsimaja. Tuli tegi seal, nagu arwatakse, 8000 rbl. ümber kahju. Kohaline Saksa leht arwab, et maja „kadeduse pärast" põlema pandud, ja soowib, et süüdlast hoolega otsitaks. Kui seda tähele panna, et tulekahju sel ööl lahti peasis, kui üliõpilased oma rõemu wärwimütside kandmise luba pärast päewal ja õhtul enne tulekahju iseäralisel wiisil awaldasiwad, siis on see Saksa lehe süütõstmine iseäralik, seda enam, et tuli tühendatud õllekorwide ladu seest alganud, nagu Saksa leht ise tõendab.

Telegrammid.

Peterburis, 9. okt. Kõigekõrgema käsu järele kutsutakse Warschawi, Wilna, Kiiewi ja Moskwa sõjawäeringkonnast tarwiline arw tagawarawäelise tegewasse teenistusesse. Kokkukutsumise esimeseks päewaks on 10. oktober määratud.

I. Mandshuria sõjawäe juhataja kõigealamlisem **telegramm** 8. okt. 1904.

7. skp., öö tulekul, läksiwad japanlased Sahepu külast ära. Öö wastu 8. okt. läks terwel wäerinnal rahulikult mööda.

Kindral-leitenant **Saharowi telegramm** peastaabi 8. skp.

8. okt. I. Mandshuria wäe rinnal kokkupõrkamisi ei olnud.

Waenlase taganemine Sahepu külast ööl wastu 8. okt. oli kiire. Sahepus leiti sõjariistu, patronisi ja wastase moona, kuna meie suurtükiwäe endisel seisukohal japanlastest oli mahajäetud: 1 meie käest ära wõetud suurtükk, 4 suurtükiwankert ja 1 koorem tööriistu. 3. okt. wõitluses langes ülepea 14 (?) Japani suurtükki meie kätte, nende seas 9 wälja- ja 9 mäe suurtükki, ja ka ühe oma suurtüki saime tagasi.

Londonis, 9. okt. (Reuter). Kuroki wäest telegraferitakse: Nähtawasti walmistab Kuropatkin ennast igapidi ette, et tasandikku Mukdeni all enese käes pidada, kogub sõjawäge ja kindlustab kaitse-ehitusi, mida kolm liini on: Esimene — pikuti Schahe jõge, teine — Hunhe kaldal ja kolmas — Mukdeni ligidal. Wenelased awaldawad läänepoolsel wäerinnal kõige suuremat tegewust ja ootawad juhtumisi, et japanlaste wiibimisepaikadest läbi murda.

Tschifus, 8. okt. (Reuter). Japanlased annawad Wene seisukohtadele ägedat tuld edasi. Jalawäe kaitsewallid põhjapool ulatawad Tuwi lahest kuni Taguschanini, sellega peaaegu poolringi sünnitades.

Wal. Teat. telegramm Mukdenist. 8. okt. 1904.

Päewakäsus Mandshuria sõjawäele awaldati järgmine Kõigekõrgem telegramm:

Heameelega annan Teile luba kindral-major Putilowile Püha Georgi ordu 4. järgu autäht annetada. Kõem oli kuulda, et waenlase suurtükkisid ära wõetud ja Minu palawalt armastatud sõjawägi ennast mehiselt, nagu ikka, üles pidanud. Ütelge neile Minu tänu ja iseäralist kiitust 19. Ida-Siberi küttpolgule. Jumal kaitsku teid!

Nikolai.

Tokios, 7. okt. (Reuter). Japanlaste pahem tiiw on üle Schahe jõe läinud ja ähwardab Wene paremale tiiwale seljataha minna. **Teine suur lahing ei jää nähtawasti tulemata:** sel korral algawad japanlased pealetungimist. Wenelased ehitasiwad Pokischenis wälja-latsareti.

Washingtonis, 8. okt. (Reuter). Nende päewade sees saadab Roosevelt ametlikud üleskutsed suurriikidele, teise rahukonwerentsi ärapidamiseks Haagis saadikuid nimetada ja konwerentsi kokkukutsumise tähtpäewa ära määrata. Hay pani täna ministeriumile niisuguse üleskutse eelplaani ette.

Harbinis, 9. okt. Meie kahju wiimastes wõitlustes oli wäga suur. 23. sept. saadik on umbes **26,000** haawatut põhjapoole saadetud.

Londonis, 9. okt. (Reuter). 8. okt. teatatakse: Japani wäerinnal ei ole ühtegi muudatust olnud. Wenelaste käest on senini 43 suurtükki ära wõetud.

Barrys, 9. okt. (Reuter) Aurulaew Esperanza wõttis 900 tonni kiwisüsja ja 400 tonni moona peale ja sõitis õhtu Balti laewastikule wastu.

Mukdenis, 10. okt. (Reuter). Suur lahing on lõpetatud. Mõlemad wäed seisawad kitsastes orgudes teine teine pool Schahe jõge. Arwatawasti lahutab nimetatud jõgi terwe talwe jooksul sõdijaid.

Mõlemad wäed püüawad meeste kui moona poolest oma sõjajõudusid suurendada. Seniaadik, kui wenelased künkalise koha põhjapool Hunhe jõge maha jätsiwad hakkasiwad nad mägedes teesid tegema, ehitasiwad sildasid ja kaitsewallisid, paniwad telegrafi postid püsti, lühidelt, muutsiwad maakoha hoopis teiseks. Hunhe jõest tuliwad nad neljast kohast üle, sellejuures kahekordseid sildasid tarwitades. Ilmad on õige külmaks läinud; telkides ei leia soldatid enam külma eest warju. See asjalugu sunnib juba ligemal ajal sõjawäe talwekorterisse peale tõsiselt mõtlema.

Tokios, 9. okt. (Reuter). Wenelased kogawad Kuroki wäe wastu ratsawäge, kes idapool Bensihut juba üle Taitsõhe jõe läks. Brigade juhataja Jamada kaotas 3. okt. oma wäejalgast 10 ohwitseri surnult ja 20 haawatult. Tapetute hulgas on ka alampolkownik Usow. Wenelased andsiwad 7. okt. Schahe jaama peale tuld. Wene pahempoolne wägi lõunapool Schahet liigub mitmes kohas ikka edasi, iseäranis maakohtades idapool Bensihut. 20,000 wenelast on põhjapool Bensihut Kaotulini kogutud.

Toimetusele saadetud raamatud.

Wäikelaenu-seadus. Kuidas laenu- ja hoiu-ühisuste abil elu kinnitada. Cand. jur. K. Päts. 32 lehek., hind 10 kop.

Uus aastasada. Kalender 1905. aastaks. Jurjewis trükitud P. Schmidti raamatukaupluse kulul. Hind 35 kop., köidetult 45 kop.

A. Tõllasepp'a **Kalender** 1905. aasta jaoks.]

Дозволено Цензурою. — Юрьевъ, 11 октября 1904 года.

Wastutawad toimetajad **P. Speek** ja **Dr. K. Hawakiwi.**

Wiljandis müüb kõigist kõige odawamini raamatuid ja kõiki koolitarwitusi **H. Leoke'se** raamatukauplus.

Eesti näitemäng
Bürgermusse saalis.
Pühapäewal, 17. okt. 1904. a.
Paljude soowi peale teist korda.

Eewa.

Auhinnaga kroonitud waatemäng 5 waatuses. Richard Voss'i järele Aleks. Kühnel. Eewa osa edendab lahkesti neiu **Betti Ohakas** Tallinnast külalisena.

Waheaegadel mängib linna muusikakoor.

Hakatus kell 8 õhtul.

Piletite hinnad (ühes margim.): 1 rbl. 80, 60 ja 32 kop. (galerii). Piletid on saada „Postimehe" talituses, P. Schmidt'i raamatukaupl. ja edenduse päewal kella 12—2 ja kella 5 saadik „Bürgermusse" kassa juurest.

029 **Aug. Wiera.**

Частн. пов. **P. von Haller** elab nüüd **Jakobi uulitsas nr. 20.** ja talitab kõiksugused **kontrakti, obligatsionsi ja kohtuasju.**

Kõnetunnid
kell 8—10 e. l. ja 3—5 p. l.

Ilmus trükist ja on paremaist raamatukauplustest saada:

Suguelu

ja tema eksimised

Dr. Fr. Schönbergeri ja W. Siegerti järele eestistanud stud. med. E. Talwik.

999 **Hind toredas köites 150 kop.**

F. Karlson'i raamatukauplused Walgas ja Wõrus

Kahj

aab iga kooliõper. ning kaupmees, kes oma tarwitust mitte **E. Karlsoni** raamatu ja kirjutusmaterjali kauplusest Walgas ehk Wõrus ei osta. Nii odawaid hindasid ei ole kusagil. 999

Öösel 28./29. septembril s. a. warastati **Udewalt** 5 hobust ära:

I. Peremehel Mart Erdel **1. hele-körb tiine mära,** 10 aastat wana, 2 ars. 1 wersh. kõrge, ühe silmaga (pahem silm ära) wäärtus 120 rbl. 2. mustjas hall ruun, pea ja saba altpoolt walgemad, ühe silmaga (parem silm ära), 7 aastat wana, sedelga kohal selja peal walge lapp, parema reie peal puusa kondi ligi karwadega kaetud paise arm, paremal tagumise kabja piirme peal walge lapp, wäärtus 110 rbl. 3. **Hele-körb sälg täkk,** 1½ a. wana, ilus lehk laup otsa ees, saba altpoolt walwakas, wäärtus 120 rbl.

II. Kaupmehel Karl Rebemal **mustjas körb ruun,** 3 aastat wana, wäbe alla 2 ars., õhelane lakk pahemal pool, paremal pool kaela peal ümargune piir, pahem tagumine jalg kabja tukani ühes kabjaga walge, sedelga all selja peal taga pool sedelga serwa kohal hall lapp, — wäärtus 75 rbl. weiklane pruun sõiduwanker, raudasshidega, ilma tiibadeta, taga otsa külge kaks raud rõngast (silmust) kruuwiga sisse keeratud, kabel pool külje peal keskkohal külje laudadest 1 tollilise puuriga kaks auku läbi puuritud. Nahk rangid, pahem rangi puu alt otsast katki, sealt kruuwiga kinni pandud, sedelgal nahast wälja pressitud kõrwad, raud sangad paksust waskest plaadid kõrwade peal. Mustadest ribmadest peetud waljad ratsuti ribma ots teisest ribmast, 2 sedelga ribma, kabed ohjad, esimesed nöörist uute laiade ribmadega, ja pannaldega, teised sinised masinaga puuwilla lõngatest koetud, uued mustad laiad nahk ribmad pannaldega otsas. Wankri peal oli: 1 kirwes, kaks köit, üks suure kottidest tekk, 1 naisterahwa triibulisest Rootsi riidest põll, wankri wäärtus 45 rbl., hobuste riistadel ja asjadel 10 r.

III. Perenaisel Miina Gresbergil: **Mustjas körb mära,** 2½ a., wäbe alla arsh., lakk paremale poole, rangide kohal lakast tükk wälja lõigatud, wäärtus 65 rbl., rangid uute roomadega, sedelgas, päitsed, nahk ohjad.

Kes need hobused ja asjad kätte juhatab saab tasu: Mart Erdelt **60 rbl.**, Karl Rebemalt **20 rbl.** ja Miina Gresbergilt **10 rbl.** Teatada **Udewa** wallawalitsuse kaudu hp. **Pakke.**

Kraami headuse eest wastutan. Hinnad on wõimalikult odawad.

Narwas
N. Waas'i
Petrowski
aptegi magasin
Tiernt majas,
Petrowski platsil.
Arstirohtude ja arstim. abinõude, wärwide, lõhnaseepide ja õlide kauplus.

Kirjalikud tellimised toimetatakse ruttu. Suur wäljawalik, kaupmeestele harilikud tingimised ja %.

M. Meos'e
õmblusmasinate ladu

Jurjewis, Raatuse uul. nr. 5.

Soowitan omast **juurest ladust** kõige paremaid praeguse aja **õmblusmasinaid** ja **kudumise masinaid** odawamalt kui mujal.

Auwaliselt

109 **M. Meos.**

Orika weski ja willaketrus Wiljandi ligidal.

Seega teatan Wiljandi linna ja ümbruskonna rahwale, et mina

wastuwõtmise koha

Wiljandi linna wärwija **T. Michelsoni** juurde **Tartu uul. nr. 17.** pr. Heini majas, asutanud olen.

Auwaliselt 829

P. Treffner.

В. ВАХЕР. Практич. курс упрощенной СТЕНОГРАФІИ. ИЗДАНІЕ 2. Ц. 50 к.

Каждому доступн. система, в 4—6 раз проще обыкн. письма. Прод. в СПБ. в кіосках Ипатин., у Попова, Пальмгрена, Глазунова, Вольфа и др.

— **Ilmunud** —

Pärnu Eesti tähtraamat

1905 a. kohta, **hind 10 kop.** J. Reimanni raamatukaupl. kuluga. Saada üksikult ja hulga wiisi Reimanni, Toomi, Küngi, Kojerowsky ja Karo raamatukaupl. Peale selle Pulerits, Pumbu ja Sarapuu kauplusest.

Wara walla Matjama kool, Jurjewi kreisis, tarwitab

II. kooliõpetajat.

Kaupa teeb kohaline kooliõpetaja

089 **Ed. Wõõbus.**

Ei ole

paremat lugemise ja kirjutamise õperaamatut olemas, kui 199

Kodukool

Kirjutanud kooliõp. P. Sätsep.

F. Karlson'i raamatukauplused Walgas ja Wõrus.

Praegu ilmus **P. Schmidt'i raamatukaupluse kulul** ja on kõigist raamatukauplustest saada:

Uus aastasada.

Kõige suurem ja täielikum eestikeelne kalender.

Kalender 1905. aastaks.

326 lehekülge peenikest kirja suur.

Kalendri hind 35 kop. — köidetult 45 k.

Sisukord:

Kalendarium (Eesti, Wene ja Uus kalender ühes igapäewase päikese ja kuu tõusu ning loojaminekuga sne.) **Pühade nimekiri.** Nimekiri nendest päewadest, millel igasugu rahwalõbustused ja awalikud pidud, näitemängud, kontserdid sne. keelatud on. Nimekiri nendest päewadest, millal Jurjewi kauplemise kohad kuni 12 lõun. kinni peawad olema. **Liikuwad pühad ja paastud** 1905—1915. Aja ja pühade arwamised (Siin on ära seletatud, mis on kuldne arw, kuuring, epakt, päewaring, pühapäewa-täht, Rooma kohtu arw). **Laadad. Riigiteenistus. Aunimed.** Õpetlaste aujärgud. Aadeli-seisus. Alamwäeliste aujärgud. Waimulikkude aunimed. **Wene riigi autähed ehk ordenid** ja missuguses korras neid antakse. **Walitsus. Wene riigi ülemwalitsus.** Riiginõukogu, Siberi raudtee-komitee, Walitsew senat, Püha walitsew sinod, Keisri Majesteedi kantselei, Keiserlik peakorter, Keisri proua Maria heategewate asutuste walitsus, Keisri Majesteedi Enese kantselei, Keisri Proua Maria heategewate asutuste asjus, Keisri Majesteedi Soomemaa kantselei, Suurwürstide ja Suurwürstinnade paleede walitsus, ministeeriumid, riigi kontroll, Soome riigisekretäri ametikoht, riigi hobusekaswatuse peawalitsus. **Kohalik walitsus.** Kuberneride kantseleid, kubermangu walitsused, kubermangu talurahwa asjade kommisjonid, kommissarid, kubermangu linna asjade kommisjonid, linna-politsei walitsused, kreis-politsei walitsused, kordnikkude ehk urjadnikkude jaoskonnad, kroonukoda, aktsiisiwalitsused, wabriku inspektorid, kroonumaade walitsus, metsakaitse komitee. **Kohtu asi.** Kohtute ministeerium, kohturingkonnad, kohtu palat, Riia ringkonna kohus, Tallinna ringkonna-kohus, kohtu-uurijad, ringkonnakohtu pristawid, rahukohtukogud, kinnituse ehk kreposti osakonnad, rahu-kohtud, ülem-talurahwa kohtud, notariused. **Kohtu asjad.** Tähtajad kohtu asjus: walla-, rahu- ja ringkonna kohtus. **Maks kohtupristawile. Maks notariusele. Maks kreposti jaosk. Maks adwokaatidele. Raha asjandus.** Raha ministeerium, Wene rahad, renteid, hoiukassad, hoiumargid, tempelmaks, tempelmargid, tööstuse ehk patendimaks, korterimaks, wekslel, Eesti laenu- ja hoiu-ühisused, wastastikune laenu-ühisus Jurjewis, Liiwimaa linna-hüpoteegi selts. Liiwimaa mõisnikkude krediitselts. Eestimaa mõisnikkude krediitselts, intressi protsendi tabel, intressi arwamise tabel, wõeramaa rahade tabel. **Mõõdud ja kaalud.** Wene mõõdud, tonn, kaaluga wiljamüümine, soojamõõtjate ehk termomeetrite wõrdlus. **Posti asjandus.** Posti saadetused. Postitaks. **Telegrafi asjandus. Telefoni asjandus. Raudtee sõidud, kaugused ja hinnad. Laewa sõidud. Maanteed. Woorimehe sõidutaksid** Jurjewis, Narwas, Walgas, Tallinnas, Wiljandis, Pärnus, Wõrus, Rakweres. **Kiriku asi.** Ew.-Lutheruse usu kiriku asi. Kodumaa Ew.-Lutheruse usu kirikud. Gr.-õigeusu kiriku asi. Kodumaa Gr.-õigeusu kirikud. Eesti kogudused mujal. Eesti asundused Kanadas. **Hariduse asi.** Hariduse-ministeerium. Koolikond. Riia koolikonnad. Põhja-Liiwimaa koolide arwustik. **Kodumaa wallad.** (See osa on täiendatud ja uuend.). **Kodumaa mõisad:** a) Liiwimaal. b) Eestimaal. Iga mõisa juures on ülesantud, kus maakonnas ja kihelkonnas mõisa on ning ta täieline adress. Eestimaa mõisate juures on ka weel mõisa suurus sne. ära nimetatud). **Kodumaa linnad, alewid ja alewikud.** Liiwimaa linnad, alewid ja alewikud Läti jaoskonnas. **Soomemaa linnad. Jurjewi linna juht.** (Täiendatud ja parandatud). Jurjewi linna uulitsate ja majaomanikkude nimed ning majanumbrid. **Tallinna linna juht. Pärnu linna juht. Eesti ajalehed. Eesti seltsid. Wenemaa arwustik. Soomemaa arwustik. Maailma riigid** Iga riigi juures on nimetatud, kus maailma jaos riik on, riigi suurus kilomeetrites, riigi elanikkude arw, riigi sissetulek, riigi wäljaminek, riigi wõlg, maa-sõjawäe suurus, sõjalaewastik ja riigi pealinna nimi. **Kuidas piimatalitusest enam kasu saada.** Kirj. J. V. (Selles kirjatükis jutustatakse ja näidatakse, mikspärast meie piimaasjandus mitte ei edene, ning kuidas piimatalitust nii sisse seada, et meie põllumehed sellest kõige suuremat kasu wõiwad saada ja oma põlluasjandust kõige õitsewamale järjele tõsta). **Protsendimaks loomade eest. Loomade wedamine. Liiwimaa põllumõõt. Saaremaa põllumõõt. Metsaasjandus.** Kodumaa jahikalender. Jahiõiguse küsimus. **Mõni sõna mesilastepidamisest.** Kirj. J. Lammas. (Mesilastepidamine on meil wiimasel ajal kängu jäänud, kuna muistsed eestlased tublid mesinikud oliwad. Et aga mesilastepidamine ka meie ajal nii hästi huwitust ja kasu wõib tuua, seda näidata tahab eelolew kirjatöö). **Inimese keha.** Selles kirjatükis kõneldakse, missugustest osadest inimese keha on kokku pandud, inimese werest ja südamest, ihusoojusest, peaajust, toidust ja seedimisest. Külgehakkawad haigused. **Arstitähtede wõti.** (Siin on „rohkem tarwitatud arstirohud" tähestiku korras üles loetud ja nende mõju ja tarwitamise kohta lühidalt juhatust antud). **Radium.** (Siin antakse esimest korda Eesti keeles pikem seletus hiljuti üles leitud ime-algollise radiumi üle). **Krimehe raamatupidamine. Wäikene arwuwald. Tähtsamad seadused Prantsuse, Inglise ja Ungari keelte sõnade ja nimede õieti wäljaütlemise kohta. Ida-Aasia sõda** (sõjasündmused on siin kuni kõige wiimaste juhtumisteni tabele pandud).

Kes raamatu hinna rahas ehk markides sisse saadab, sellele saadetakse raamat kodu kätte.

P. Schmidt'i

raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplus, Kauba uul. nr. 3.

Книжный магазинъ **П. Шмидта,** Юрьевъ, Лифл. губ.

Kodijärwe wallawalitsus, Kambja kihelk., kuulutab sellega, et 19. oktobril 1904 a. kell 11 hom. on Kodijärwe wallamajas Kammeri Ew. Lutheri usu wallakoolt

kooliõpetaja

walimine. Palgaks on koolikoht, wäärt 8 taalrit 62 krossi, ja 50 rubla sularaha, peale küttematerjali ja walgustuse.

Wallawanem P. Leesik.

929 Kirjutaja Gh. Kaarna.

Talu,

295 wakamaad suur, on **Karulas,** 16 wersta Walgast, kohe **odawasti müüa.** Ligemat teatust annab **E. Rosenthal** Kaubahowis nr. 2.

Kuulutus.

Jurjewi maakonna ülema esimese jaoskonna noorem abiline otsib 3. okt. s. a. Raadi wallas kinni wõetud hobuse omanikku taga. Hobune on umbes 2 aastane raudjas täkk, ligi 2 arshinat kõrge ja 60—70 rbl. wäärt. Tal on wäike must lakk mõlemal pool kaela, must saba ja kolmenurgeline walge lapp turu all.

Kui omanikku ei peaks ilmuma, siis müüakse hobune **18. okt. s. a.** Jurjewis noorema abilise kantseleis Tallinna uul. nr. 51, kell 11 homm. **enampakkumise teel** wälja.

Kuulu järele olewat see hobune hiljuti Rakwere ümbert warastatud.

Noorem abiline **Nefedjew.**

Печатать разрѣшено полиціею. — Юрьевъ 11 октября 1904 г. — Wäljaandja **P. Speek.** — Schnakenburgi trükk, Jurjewis.